

XXI. ÉVFOLYAM.

29. SZÁM.

BUDAPEST, 1931

OKTÓBER 15.

M. K.

Hadilevéltár

IV. csoport.

Nagykönyvtár.

Budapest, 17. Váci-sz.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:

PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:

MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., BÖSZÖRMÉNYI-ÚT 21. SZ. TELEFON: 501-90.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, I. KER., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postatakarékpénzfári csekkszámla: 25.342
---	--	---	---------------------	--

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,

Hiszek egy isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában.

Amen.

A csendőr mint vevő.

Ahol alkalmunk adódik, nem szününk meg a takarékoság szükséges voltát hangoztatni. Anyagi tartalékra mindenkinek szüksége van, aki nem akarja, hogy a legelső váratlan kiadás az adósságok fenekére sodorja, s mert bevételeinket nem fokozhatjuk tetszés szerint, e biztonsági tőkét kiadásaink csökkentése révén kell megteremtünk.

Kiadásainak csökkentését okos csendőr azon kezdi, hogy csak olyan dolgot vásárol, amire szüksége van. Hogy mire van szüksége s még inkább, hogy mire telik neki, az egyéni dolog. Aki okos besztással annyi megtakarított pénzre tett szert, hogy meglepetések már nem érhetik, esetleg megengedheti magának olyan cikkek megvásárlását is, amelyekre talán nincsen elengedhetetlen szüksége, hanem csak kedvét tölti velük. De akinek hiányos a fehérműkészlete s a töredezett nyakszegélyét még szemlére is alig tudja pótolni, mert tizenötödikén már egy pengőt is kölcsön kell kérnie, az ne vásároljon extraruhát, se grammofont, se motorkerékpárt, se baromfikeltetőgépet, vagy remekírókat csak azért, mert részletre kínálják.

Olyan dolgok beszerzése, amiket a csendőr részletre szokott vásárolni, sohasem olyan sürgős, hogy egy-két évig ne várhatna. Az cselekszik tehát helyesen, aki először összegyűjti az árát s azután megvásárolja amit akar, készpénzért. De mert tudjuk, hogy a mi ilyen nézetünk dacára, mindig lesz csendőr, aki részletre vásárol, legalább annyit kérünk, gondolja meg, mielőtt aláírja a megrendelést. Nemcsak azt, hogy a megrendelni szándékolt cikkekre szüksége van-e, hanem azt is, hogy a fizetési kötelezettségnek, amit magára vállal, képes lesz-e minden körülmények között eleget tenni?

A mai áldatlan viszonyok konjunktúrát teremtettek azok számára, akik szeretnek vállalt kötelezettségeik alól kibújni. Örömről szolgál, hogy még az a kereskedő is, aki csak háromszorosan ellenőrzött információ után szokott hitelezni, mindig megelégszik annyi garanciával, hogy a vevője csendőr. A csendőrbe vetett ez a kereskedői bizalom természetes jelensége a közbizalomnak, amely testületünket az élet minden vonatkozásában körülveszi. Nem annak örülünk tehát, hogy a csendőr korlátlanul vásárolhat, mert ezt még aggályosnak

is tartjuk, hanem annak, hogy az általános bizalmatlanságnak ebben a fullasztó örvényében a csendőr becsületébe vetett hit, a csendőr hitele ma is szilárd. Szeretnők azonban, ha ezen a rólunk alkotott véleményen nem esnék csorba ezután sem.

Azért mondjuk ezt, mert ha ritkán és nagyon elvétve is, de előfordul, hogy egyik-másik csendőr különféle ürügye alatt kibújni próbál olyan fizetési kötelezettségei alól, amelyeket önként vállalt magára. Persze, az ilyen próbálkozás rendszerint vagy a járásbírószágon, vagy a szárnyparancsnokságnál szokott végződni.

Nincs ember, aki jónéhányszor ne csinált volna olyan vásárt életében, amely felett később bosszankodott. Az ok nem mindig a megvásárolt holmiban, vagy az ügynevezett becsapásban rejlik, amire az ember egyébként rendszerint csak akkor jön rá, amikor már nem akar fizetni, hanem többször az emberi természet s a kedély hullámválásaiban. Nap-sütéses időben szerelmesek vagyunk a vadonat újan csillogó motorkerékpárba, amint suhanva repül velünk a nagyszerű országúton, de nedvesen sötét estén, csípős őszi szélben, agyonsározott, piszkos masinánkat az útszélen nyakig olajosan javítgatva már nem szívesen gondolunk arra, hogy az életnek, élvezetnek nemcsak jó és szép oldala van. Ha száz estén keresztül hallottuk a részletre vásárolt grammofonon, hogy: „Ott fogsz majd sírni, ahol senki se lát...”, százegyedikszer bizonyosan eszünkbe jut, hogy unalmas már ez a nyekergés s hogy ennek a nótának a szövege tulajdonképpen rettenetes. Mindez pedig ok lehet arra, hogy a grammofonunkat betegyük a ládánkba vagy eladjuk valakinek, aki majd csak félév múlva fogja megúnni, de nem ok arra, hogy beszüntessük a részletfizetést, a megúnt jószágot pedig becsomagoljuk s visszaküldjük a kereskedőnek, hogy adja el most már másnak, mert nekünk elég volt belőle.

Aki vásárol, megkövetelheti a kereskedőtől, hogy becsületesen szolgálja ki s hogy a keservesen megkeresett pénzért, amit adunk neki, tisztességes ellenértéket nyújtson. Miután azonban az adásvevés nem egyoldalú előnyt, hanem kétoldali kötelezettséget jelent, becsületes üzletről csak ott lehet beszélni, ahol nemcsak az eladó, hanem a vevő is becsületes. Ennek pedig első feltétele a vállalt kötelezettségeknek mindkét fél részéről egyformán pontos teljesítése. Testületünk megítélése szempontjából nemcsak az fontos, amit szolgálatban teszünk vagy nem teszünk, hanem például az is, hogy a kötelezettségekről és kötelezettségekről alkotott fogalmaink akkor se ingadozzanak, amikor minket terhelnek s hogy azok még az üzlet rideg számításaiban se ártsanak a testület makulátlan hírnevének.

A tábori csendőrség kémelhárító szolgálata.

írta: v. M. K.

(Befejező közlemény.)

Mérlegeljük tehát, miképpen kell a tábori és csapatcsendőrségnek előnyomulás közben működnie, hogy az ellenséges hírszerzést megakadályozza, de legalábbis megnehezítse.

Legelőször a megvédendő terület nagyságát hasonlítsuk össze a kémelhárításra rendelkezésünkre álló erők mennyiségével. Vegyük egy világháborús szervezetű hadosztály előnyomulását alapul. A hadosztály átlag egy körülbelül 8—10 kilométer széles területen, több oszlopban nyomul az ellenség felé. Középeurópai útviszonyokat véve alapul, egy ilyen hadosztálysávban rendszerint 1—2 jobb és 1—2 rosszabb minőségű út vezet az ellenség felé. Ha feltételezzük, hogy e sávban a hadosztály három oszlopban nyomul elő, a hadosztály mélysége, vonatát is beleszámítva, 30—40 kilométer lehet. A hadosztály zöme tehát előnyomulása alatt 8 km sáv szélességet és 30 km mélységet számítva, 240 km² nagyságú területen van elosztva.

Ha e területhez hozzászámítjuk a körülbelül egy napi menet, közelfelderítésre előretolt, felderítő osztagokig terjedő területet is, ami 8 km szélesség és 20 km távolság mellett ismét 160 km²-t tesz ki, úgy azt látjuk, hogy elméletileg a hadosztálynak 400 km² területen kell kémelhárító szempontból védekeznie.

Ilyen nagy területen több útvonal, városok és községek lakosságának szemmel tartására, a gyanúsak állandó figyelésére és igazoltatására, az igazoltatás eredményének ellenőrzésére igen sok emberből álló szervezet kellene.

Az I. b. vezérkari tisztt fogja az ellenség előnyomulásából, a helyzetből következtetve a fenti nagy területből kiválasztani és meghatározni azt, hogy kémelhárítás szempontjából mely útvonalak fontosak, vagy mely területen kell a kémelhárítást a legszigorúbban kezelni, s hol kell csak nagyvonalú átkutatást végrehajtani.

Helyes munkaelosztás, helyes szervezés, valamint a csapat helyes magatartása mellett, bár a fentemlített terület nagy, a kémelhárítás a rendelkezésre álló eszközökkel mégis ellátható. Megfontoltan kell cselekednünk, hogy a nagy kárt okozó ellenséges kémkedést még a menetek alatt is megakadályozzuk. Alá kell azonban húznom még egyszer azt, hogy a csekély létszámú tábori csendőrség, a csapatok megfelelő magatartása és segítsége nélkül, ezen feladatot egyedül nem képes megoldani.

Jól teszi tehát a kémelhárítást vezető vezérkari tisztt, ha a hadosztály előnyomulási sávját már indulás előtt, a kémelhárítóát kutatás szempontjából terepszakaszokra osztja s elrendeli a tábori csendőrségnek, hogy mely terepszakaszt, mely időpontig kutasson át, illetve, hogy mit helyezzen a csapatcsendőrség igénybevételeivel figyelés alá. Az egyes terepszakaszokat rendszerint községek fogják határolni.

Tárgyaljuk le a kémelhárító szolgálat működé-

Föl már a mélyből!

Föl már a mélyből! Él jövődnek
Nyílt, fénylő szemmel, nemzetem!
Igazság végkép sohse' dől meg...
De hited igazság legyen!
Ne béklyózzon rabszolgabánat!
Saját sok bűnöd hozta rád...
Megigazulón mondd imánkat,
A szabadság dalát!

Világ őrjengő tombolásán
Akárhogy bukunk, mégis állsz.
Magunkmarása, balhit, ármány,
Akárhogy vert, már ne vitázz!
Akárhogy omlott romba multad,
Építs jövőt, új, szebb hazát!
Dolgozva dalold szent dalunkat,
A szabadság dalát!

Bármint csonkult hazánk, a régi
Még dicső-nagy lehetsz magad:
Tudj mélyre ásni s égi érní!

*Ez talpalatnyi földön is szabad...
Nincs vész, mely oly népet megölne,
Ki meg nem öli önmagát,
Daloljuk most és mindörökre
A szabadság dalát!*

TELEKES BÉLA.

—:o:—

Egy főszolgabíró emlékeiből. Forradalmi éjszaka.

írta: R. O.

1918 november 1-én reggel az inas azzal jött be hálósobámba a ruháért, hogy vége van a háborúnak, az éjjel hazajöttek a katonák. Gondoltam magamban, hogy ebből baj lesz, mert éjszaka a becsukott duplaablakon és fatáblán át is lövéseket hallottam. Az inas azt mondta, hogy a hazajött katonák örömben lövöldöztek. A nap és a következő is csendesesen telt el, november 3-án azonban vasárnap volt és ez meghozta a zavart, amelytől tartottam.

Már délelőtt bejött a hivatalba több H. községbeli kereskedő és elpanaszolták, hogy az éjjel boltjaikat kifosztották. Kérték az ottani gyenge létszámú csendőrség megerősítését. Erről nem lehetett szó, mert a járási székhely őrsein a beteg őrparancsnokon kívül csak egy alörmmester és egy próbacsendőrt volt, a beosztott népfelkelők pedig november 1-én leszereltek — vagy le sem szereltek — és hazamentek. Székhelyemre a bajt ezek a H-i kereskedők hozták, mert a fosztogatásnak itt híre ment és hamarosan azt is megtudták, hogy az ottani őr tehetetlen a zavargókkal szemben. Később megtudtam, hogy a község főjegyzőjét, aki a

sét az ellenség felőli részekről kezdve visszafelé s nézzük, hogy a felderítő osztagok s azok csapatcsendőreit mit tehetnek az előnyomulás alatt a kémelhárítás terén.

A felderítő és biztosító csapatok tábori rendőri szolgálatát a H. Sz. II. részének 8. §-a a 32. ponttól kezdve tárgyalja. Az előnyomulás alatt felderítési feladatukon kívül az utakon, főleg előre, az ellenség felé mozgó polgári egyének felkutatása, figyelése, feltartóztatása és fedezet alatt hátraküldése egyik feladatuk. Nagyobb felderítő osztagok csapatcsendőrei a kémelhárítással már részletesebben is foglalkozhatnak, gyanús házak átkutatását is végezhetik, beható igazoltatást foganatosíthatnak, községeken való áthaladásukkor pedig figyelmeztetik a lakosságot, hogy a csapatok átvonulása alatt az utcákon ne tartózkodjanak, ablakaikat és ajtóikat tegyék be s senki se mérésszelje — különösen az ellenség felőli eső terület felé — a községet engedély nélkül elhagyni. Mindenkint, aki felszólítás dacára a felderítő osztagok vonalán túlhaladt, a világháborúban lelőttek.

Ha felderítő osztagok éjjeli pihenőhelye főleg távol az ellenségtől, utak mentén lenne, biztosító részei éjjel azt is figyeljék, hogy nem kísérlik-e meg polgári öltözetű egyének a keresztüljutást. De az ellenség felé saját egyenruhában haladók is szintén feltartóztatandók, mert az ellenség elesett katonáink ruháiba bujtatja kémeit. 1915. év januárjában, amikor az oroszok a Kárpátok falait döngették, Ungváron az arcvonalkunk mögött egy őrmesteri rendfokozatban kémkedő oroszot fogtak el. A zsebében találták meg az orosz

hírszerzők ismertetőjelét, a „hírszerzők gombját”.

A háborúban az ellenség felé siető hírszerzők igen gyakran kocsit, sőt volt példa rá, hogy zürzavarban még gépkocsit is igénybe vettek. Ronge tábornok írja, hogy 1915-ben egy Chmietek nevű, később két-kulacsosnak bizonyult s az oroszok részére dolgozó kémje kocsin járt át az ellenséghez. Gyanússá válása után, elfogatása alkalmával inge nyakszegélyének belső részében azon magyar csapatok számadatai voltak feljegyezve, amelyek az uzsoki szorost védték. A világháború folyamán az ellenségtől átjött katonaszökevények között is sok volt a hírszerző, akik a biztosító osztagoktól hátrafelé kísértetvén, útközben az elővigyázat dacára, sokat láttak és tapasztaltak. Ezek rendszerint a hadtápterületen, néha még korábban is, megszöktek, egyenruhájukat levetve, az alatta volt polgári ruhában bujkálva, továbbították szerzett híreiket kiküldöikhez.

A felderítő osztagok és a hadosztály menetelő oszlopainak ételei közötti úrben, a felderítő osztagok jelentést hátravivő katonái, összeköttetést létesítő híradóalakulatok és páncéljárművek gyakran találhatnak alkalmat gyanús egyéneknek, főleg az ellenség felé törekvőknek igazoltatására. Ezáltal azonban főfeladatukat elhanyagolniok nem szabad.

Az előnyomuláskor főelöl szögezzük le azt, hogy a menető hadosztálynál már az elővédeknel történjék meg a terepnek kémelhárító szempontból való átkutatása s a lakossággal szemben a kémelhárítás szempontjából szükséges óvintézkedések megtétele. Több oszlopban menetelő hadosztálynál az elővédekül alkal-

csöcseléket az üzletek kifosztásáról lebeszélni igyekezett, megsebesítették és lakásának az ablakait betörték. A főjegyző elmenekült és az izgalomtól megbetegedvén, nyugalomba is vonult. Dél tájban már olyan híreket hallottam, hogy a helybeli hazatért katonák sem akarnak elmaradni a szomszédok mögött és ma éjjel itt is ki fogják rabolni az üzleteket. Elmentem az őrsirodába a teendők megbeszélésére és ott az alörnmester felmutatott egy parancsot, amely a leszerelt katonák kilengéseivel szemben a legnagyobb kiméletelességet és inkább a megeőző, mint a megtorló fellépést ajánlotta.

Ez a körülmény a legnagyobb aggodalommal töltött el, de némileg megvigasztalt egy késő délután a nemzetőrség kormánybiztosától érkezett hivatalos távirat, mely szerint elsősorban a tartalékos tisztekből polgárőrséget kell alakítani a fosztogatások megakadályozása végett. Vasárnap délután a hivatalokban senki sem volt, ennél fogva kimentem az utcára, megszólítottam több sétálgató nagyobb gimnazistát és azt mondtam nekik, hogy az átnyújtott névsorban felsorolt urakat hívják össze nevében a község házára, a főjegyzőt pedig hívják hozzám azonnal. A főjegyzőnek meghagytam, hogy néhány megbízható és bátor földművest is hozzon el a tervezett megbeszélésre, nehogy az legyen a dolog színezete, mintha a polgárőrséget csak az intelligencia alakítaná.

A kitűzött időre és helyre összejöttek a tartalékos tisztek és több tekintélyes kisgazda. Felolvastam nekik a táviratot és elvben mind helyeselték a polgárőrség megalakítását, csak egy tartalékos tiszt akadt, aki legénység nélkül nem volt hajlandó belépni, viszont a jelenlevő földművesek közül többen csak a saját házuk vagy utcájuk őrzésére voltak kaphatók. Végül

mégis sikerült 20 főnyi polgárőrséget szervezni és velem együtt huszonegyen megesküdtünk, hogy minden körülmények közt összetartunk és erőnkhez képest megakadályozunk minden fosztogatást. A csapat parancsnokságával a legmagasabb rangú tartalékos tisztet biztam meg, aki tűzérőhadnagy, a polgári életben segédjegyző volt. Ennek engedelmisséget fogadtunk. Belépett a polgárőrségbe kívülem az idős járásbíró-sági elnök is.

Este 8 órakor szakadó esőben, felfegyverkezve, fáklyafény mellett felálltunk a községnek azon a helyén, ahonnan a legtöbb üzlethelyiség volt áttekinthető. A megvilágítás ellen több úrnak kifogása volt, mert azt mondták, hogy így jó célpontot képezünk. Én azonban megmagyaráztam: azt akarom, hogy lássanak bennünket. Abban bízom, hogy ez visszatartja a csöcseléket a boltok feltörésétől.

Már a helyszínére való felvonulásnál alább szállt a csapatba vetett bizalmam, mert noha én azt kívántam, hogy zárkózva kettesével meneteljünk, hogy ezzel is megmutassuk, miszerint szervezett csapat vagyunk, a földműves tagok közül többen elmaradtak, az urak egyrésze pedig az utca másik oldalán haladt, látszott rajtuk, hogy szeretnék elkerülni a feltűnést. Én pedig éppen a tüntető fellépéstől vártam az eredményt. A csapat tulajdonképeni vezetője hovatovább én lettem, részben állásomnál fogva, részben erélyes fellépésem következtében. A már érintett kedvezőtlen tapasztalatok dacára 12 főnyi zárt osztaggal a helyszínére érkezünk, itt csatlakozott hozzánk az alörnmester és a próba-csendőr is.

Megjelenésünk természetesen jókora feltűnést keltett, hisz éppen ennek hatására számítottam, ha minden úgy ment volna, ahogy én akartam. Mint később érte-

mazott csapat és azok csapatcsendőrei ne csak az útvonal megtisztítását végezzék, hanem hassanak oda, hogy az oldalba kiküldött biztosító járőrök figyelme arra is terjedjen ki, vajjon az útvonaltól félreeső házakból, azok padlásairól, magasan fekvő fákról polgári egyének a menetelő oszlopok megfigyelését, fényképezését nem végzik-e?

Községeken áthaladó, vagy ott hosszú pihenőt tartó *nagyobb elővédek* még azt is megtehetik, hogy csapatcsendőreikkel a község bíróját, jegyzőjét magukhoz rendelve, felvilágosítást kérnek, hogy mikor, mily célból, milyen idegenek érkeztek a község területére, jelenleg hol tartózkodnak s nem észlelték-e gyanús egyéneknek az ellenség felőli beszivárgását. Az ilyeneket, ha idő van, őrizetbe veszik és a tábori csendőrségnek átadják.

Oszlopok között futó, de igénybe nem vett utak kémelhárító szempontból való ellenőrzését bízuk a kiküldött összekötő járőrökre, vagy meneteltessünk ott ezen feladattal kisebb járőröket.

A kémelhárítás feladata megakadályozni még azt is, hogy bejött hírszerzők szabotázmunkát végezhesenek (hidak robbantása, kutak mérgezése, raktárak felgyújtása stb.) s az ellenséges érzelmű lakosság között lázító propagandát ne fejthessenek ki. Motozásoknál és házkutatásoknál propagandaanyag után is kutassunk. Hírszerző által való robbantás 1915 tavaszán az orosz csapatok hátában, Brest-Litovsknál sikerült, ahol kémeink egy orosz lőszerraktárt robbantottak fel.

Ha a beszerzett kémelhárító adatokat az idő rö-

vidsége miatt az elővédek maguk már fel nem használhatják, úgy azokat az utánuk következő főcsapatoknak (oszlopoknak), oszloprészeknek, vagy a hadosztály tábori csendőrének hátramenő jelentésvívóval elküldik.

Az előremozgó hadosztálynál a tábori csendőröknek gyakran az elővéd területén kell az átkutatást irányítani, hogy mire az oszlopok főcsapatai beérkeznek, e terület kémelhárító szempontból a csapatcsendőrök közreműködésével már át legyen kutatva. E munka megszervezése, irányítása és végrehajtása alatt a tábori csendőrök esetleg a menetelő elővédtől lemaradnak, tehát közlekedési eszközt kell rendelkezésükre bocsátanunk (motorkerékpár, gépkocsi, országos jármű), hogy az elővédzömöt mielőbb újra elérhessék.

A csapatoszlop körletben, tehát az oszlopok főcsapatainál is főleg maga a csapat és a csapatcsendőrök látják el a kémelhárító szolgálat zömét. A hadosztály rendelkezésére álló tábori csendőrök e szolgálatban főleg a főelőnyomulási útvonalon alkalmazandók, ahol a polgári forgalom is nagyobb s ahol a hadosztály zöme és a hadosztályparancsnokság menetel, tehát ahol kémelhárító szempontból legtöbb a védenivaló.

Hosszú pihenő alatt a kémelhárító szolgálatot szintén idejében szervezzük meg, mert a hadosztály részei a hosszú pihenőt főleg községekben vagy közelemben hajtván végre, nagyon ki vannak téve az ellenséges hírszerzők figyelésének. Célszerű lesz a hosszú pihenőhelyeket szemrevételezőkkel a kémelhárítók egy részét előteküldeni, kik az útvonalon és a tekintetbe

sültem, a kocsmákba hirnökök mentek, hogy „ellenforradalmi csapat” áll a Sch. sarkán. Erre a hírre özönével tódultak ki a részeg, fegyveres katonák és csakhamar többszáz főnyi, részben kíváncsi, részben fenyegető magatartású ember vett körül bennünket.

A fáklyák imbolygó fényénél rémesen hatottak a mámoros, dühös és részben apró sérüléseket viselő arcok. A kellemetlen helyzet hatása alatt lassankint mind több emberünk húzódott hátra az árnyékba, akik esküjüket ugyan nem akarták megszegni, de teljes mértékben megtartani sem merték. Hamarosan csak a csendőrijárőr, a csapat parancsnoka és még két-három fiatal tartalékos tiszt volt mellettem, akik mosolyogva, részben cigarettázva, mintha sérthetetlenek volnának, álltak jól kivilágított célpontokként a dühösen kiáltozó és néha lövöldöző tömeg közepette. A csendőröktől és a tisztektől ezt természetesnek találtam, de nem nyilatkozhatom elég elismeréssel arról a községi hajduról, aki mellettem állt a fáklyával. Ez a földhözragadt, szegény ember a kötelességtudás mintaképe volt, keményen visszautasított minden hozzáfűzött felszólítást, hogy oltsa el a fáklyát és pártoljon át hozzájuk. Közzeléptek hozzá, hallottam mit mondtak neki, még fenyegették is. Én nem szóltam bele a dologba. A másik oldalamon álló alörmmester pokoli kínokat szenvedett és többször megjegyezte, mily nehéz neki engedelmeskednie a parancsnak, amely az erélyes fellépést megtiltja. Később, a kommunizmus alatt, megint nehéz helyzetben voltam vele együtt, amikor elhoztam állomáshelyéről, hogy segítségemre legyen egy ellenforradalmi ténykedésben. Most már nyugalomban van. Leánya hivatalomban volt alkalmazásban, jelenleg egy kitűnő őrsparancsnok felesége.

Egy pár részletet el kell mondanom a rémes este

jeleneteiből. Egy többszörösen büntetett részeg tűzérszakaszvezető kivont karddal rontott rám, de tőlem három lépésnyire a saját társai fogták le. Később éppen egy kereskedősegéd-örmmestert kapacitáltam, hogy lépjen be a polgárőrségbe, amikor jobb oldalamon közvetlen közelből egy erős csattanást hallottam. Nem hasonlított puska lövéshez, inkább azt hittem, hogy a kirakat vasredőnyét ütötték meg puskatussal és így ügyet sem vettem rá. Közben egy híres szurkáló, aki később börtönbe is került, egyenesen sorainkba férközött és a szesz tüzébe égő szemmel nézett szemünkbe, de félelem nélküli, nyugodt tekintetünk — úgylátszik — lefegyverezte, mert kezét sem húzta ki zsebéből, ahol nyilván a bicskáját szorongatta.

Eközben mindig fogyott kis csapatunk, ugyanolyan arányban növekedett a tömeg és annak harci kedve, úgy, hogy — őszintén szólva — szinte örültem, amikor hozzám lépett a járásbírósi elnök és azt ajánlotta, vonuljunk vissza, mert mindig kevesebben leszünk és a tömeg tétlenségünket látva, végre is támadni fog. Megbeszéltem a kérdést a körülöttem lévő négy-öt bajtársammal és még a leghetykébb és bátrabb, egy fiatal zászlós is osztotta a járásbírósi elnök fel-fogását, mert itt feláldozzuk magunkat anélkül, hogy meg tudnánk akadályozni a fosztogatást. Ennélfogva zárt sorokban, mintha csak változtatnánk a helyünket, hátrább vonultunk, eloltottuk a fáklyát és feltűnés nélkül széjjel oszlottunk. A tömeg is szerteszéledt a különböző kocsmákba, de, sajnos, újabb italozás után reggelre mégis csak kifosztották a boltokat, csupán azt kimélték meg, amely előtt mi álltunk; nem hinném, hogy ezért, hanem inkább az lehetett a kiméletnek oka, hogy a keresztyén tulajdonos fia mint főhadnagy a harc téren volt.

jövő községekben a szükséges intézkedéseket megteszik. Ez a gyanús egyének összeszedéséből, egy csürbe, vagy házba való bezárásából és annak elrendeléséből állhat, hogy a lakosság a házak belsejébe húzódjék.

A hátramenet, azaz a visszavonulás alatt a kémelhárítás már nehezebb feladat, mert csapataink menetéről, erejéről a lakosság között csendesen meghúzódó ellenséges hírszerzők könnyebben gyűjthetnek megfigyeléseket. Ilyen ellenséges hírszerzőket főleg az idő hiánya miatt már nehezebb lesz felkutatni.

Visszatért, azaz visszamaradt hírszerzőinek pótlására, az ellenség visszavonuló oszlopaink közötti hézagokon át új hírszerzőket tol előre. Ezek éjjel-nappali menettel igyekeznek csapatainkat elérni. A világháborúban az ilyen hírszerzők leggyakrabban a polgári menekülők csoportjai közé álltak be s onnan végezték hírszerzőtevékenységüket. Ezért volt szükséges, hogy az ellenség elől menekülő polgári lakosság karavánjait olyan utakra tereljük, ahol katonai oszlopok nem vonulnak vissza. A menekülők oszlopait célszerű helységeken való átvonulásuk alkalmával többször átvizsgálni és a nem kívánatos elemeket kiemelve, fedezet alatt a hátsószágra küldeni. Visszavonulás alatt a csapatoszlopnál a kémelhárító szolgálat, az előremenetnél tárgyalt elvek szerint történik. Ez esetben a kémek inkább itt, mint a már jó hátraküldött vonatoszlopoknál tartózkodnak, miért is a tábori csendőrség végrehajtó kémelhárító szolgálata főleg itt érvényesüljön.

Az *elhelyezés* alatt a kémelhárító szolgálat feszes megszervezése és irányítása fog eredményeket hozni.

Az elhárítás a hadosztály egész elhelyezési területére terjedjen ki. A munka három részre oszlik: először a területet a gyanús egyénektől meg kell tisztítani és le kell zárni s azután kémek bejutását megakadályozni. A később bejutottakat felfedni és ellenük bizonyítékot beszerezni lesz a további feladat.

A kémelhárító közegek egy részének már a szállás szabályozókkal (szálláscsinálókkal) együtt kell a szálláskörletbe érkezniük. Mire a csapatok beérkeznek, már a kémgyanúsok kipuhatolásával és összegyűjtésével lehetőleg végezniük kell. Ezen időpontig ki kell hirdetni lennie és a lakosságnak végre kell hajtania mindazon óvintézkedéseket, melyeket a kémelhárítás megkíván.

Az ellenség felől vezető utakat a biztosító csapatok által zárják el. A hátulról és oldalból jövő utakat a szállásőrségek kémelhárító szempontból is lezárják és ellenőrzik. Főbb útvonalakra célszerű a kémelhárító szolgálat szakszerű ellátása szempontjából a csapatcsendőrökön kívül tábori csendőröket is beosztani. Az egész elhelyezés tartama alatt a kémelhárító szolgálatnak szüntelenül kell működnie, hogy az elhelyezés területén visszamaradt kémek mielőbb felfedessenek, illetve a később beszivárgók azonnal kézrekerüljenek. Már gyanús egyének tömeges őrizetbevétele által is megbéníthatjuk az ellenséges kémkedést. Helységeken ezenkívül igen fontos, hogy úgy az előjárók, mint a kémelhárító közegek állandóan ellenőrizzék azt, hogy a legénység még a megbízhatónak látszó lakossággal szemben is tartózkodóan viselkedjék.

Másnap az utolsó járőrt is elvezényelték H. községbe, ahol állítólag nagyobb volt a veszély, mint a járási székhelyen. Mikor emiatt panaszkodtam telefon útján a megyeházán, azt az utasítást kaptam, hogy én is menjek a csendőrök után H. községbe, mert a főszolgabírónak ott a helye, ahol a karhatalom van. Különben nekem is könnyebb ott tartózkodnom, ahol 8-10 csendőr van összpontosítva.

Én azonban ezúttal először megtagadtam a parancs teljesítését, azt mondván, hogy távozásomat járási székhelyemen gyávaságnak minősítenék. Hivatali előjáróim erre azt felelték, hogy akinek nem lehet tanácsot adni, azon nem lehet segíteni, rohanjak hát a vesztembe! Ugyanis a helybeli főjegyző időközben a megyei székhelyre menekült és ott jelentette, hogy a következő éjjel az én lakásomba is be fognak törni.

Másnap, azaz november 4-én eljött hozzám a főhadnagy-segédjegyző és azt kérdezte, nem vettem-e észre, hogy az éjjel rámlottak. Én tagadólag válaszoltam. Ő erre azt mondotta, gondolta, hogy nem vettem észre, mert egész nyugodtan tovább beszéltem G. őrmesterrel. Erre elbeszélte, hogy egy ismeretlen ember egy méter távolságból revolverrel a fejemre célzott, de a sötétben „valaki” ráütött a karjára és a lövés a földbe ment. Ez volt az a csattanás, melyről azt hittem, hogy a vasredőnybe ütöttek bele. Hogy ki volt a merénylő, nem is kérdeztem. Hogy az életemet ki mentette meg, a segédjegyző nem tudta megmondani, mert a sötétben nem látta.

Csak évek múlva, amikor már főjegyző lett a segédjegyzőből, tudtam meg véletlenül a feleségétől, hogy ő volt az, aki ráütött a merénylő kezére, amihez bátorság kellett, mert az akkori hangulatban a második lövés könnyen neki szólhatott volna. De bátorságánál

is jobban imponált nekem az, hogy egy idősebb segédjegyző, aki főjegyző szeretne lenni és tudja, hogy ez elsősorban a főszolgabírótól függ, nem dicsekszik el azzal, hogy főnöke életét mentette meg, hanem évekig magában hordja a titkot.

Nyomban előterjesztést tettem a bátor és jellemes férfi kitüntetése iránt, hangsúlyozván, hogy nem egy emberélet megmentése a főérdeme, de jutalmazni kell a tettét preventív jelentőségénél fogva. Mert ha a főszolgabíró agyonlövik és — ami abban az időben feltételezhető volt! — a megtorlás elmarad, vagy csak késik is, ez erős bátorítás lett volna a fékevesztett cselékeknek, minek rettenetes következményei lettek volna.

Az illetékes hatóság vizsgálatot rendelt el, melynek során kiderült, hogy a körülöttem álló 5—6 ember látta az esetet, de a segédjegyző becsületszavukat vette, hogy nem mondják meg nekem, ki mentette meg az életemet. A férfinak e mintaképe megkapta a magyar bronzérdemérmét.

Talán nem volt haszontalan munka ezt a kis történetet megírni, hiszen ez egy darabka történelem a fiatalabb nemzedék számára, amelyik el sem tudja képzelni, hogy alig évtizeddel azelőtt ily helyzet előfordulhatott. Még hozzáfűzöm, hogy később a merénylő nevét is megtudtam, de azt is, hogy restelli a tettet, amelynek enyhítő körülménye, hogy nem ismert engem, mert akkor jött haza a katonaságtól, én pedig csak a háború alatt kerültem ide. Csak másnap tudta meg, hogy a nép nem is haragszik rám, végül pedig öntudatlan részeg volt, aki az „ellenforradalmi” csapat felfegyverzett vezetőjének elpusztításával csak hőstettet vélt elkövetni.

Oly esetekben, ahol a seregtestek beérkezésének vagy eltávozásának titokban kell maradnia, különösen felvonulások vagy eltolások idején, az igénybeveendő helységeket célszerű előzetesen teljesen kiüríteni vagy szigorúan elzárni. Csapatok átvonulásának idejére még azt is megkövetelhetjük, hogy a lakosság az ablakait kívülről függönyözze le, ajtajait zárja le s tartózkodjék háza belső helyiségeiben. Ez a megfigyelés megnehezítésére szolgál. Kapuk azonban nyitva tartandók. Éjjel ilyen esetekben eltilthatjuk, hogy az utcai világítást meggyujtsák.

A saját szálláscsinálóknak, de legkésőbb a saját csapatoknak, különösen ellenséges területen meg kell követelniök, hogy a polgári hatóságok az állomásparancsnokságnak mielőbb jelentsék be az idegen egyéneket és azt, hogy azok hol és kinél tartózkodnak a községekben. A meglévő feljegyzések alapján a tábori csendőrség, különösen hosszabb ideig való ott-tartózkodásnál vizsgálja át, vajjon nincsenek-e a bejelentettek között kémgyanúsak, az egyes házak lakóinak meglepetésszerű ellenőrzése által pedig győződjenek meg arról, hogy be nem jelentettek nem tartózkodnak-e titokban a községben. Minden idegen köteles felszólítás nélkül ott-tartózkodásának okát bejelenteni és igazolni. A polgári hatóság és a háztulajdonosok figyelmeztetendők, hogy személyekkel felelnek azért, hogy a községben, illetve a házban gyanús egyének titokban ne tartózkodjanak.

A hadosztály elhelyezési területére, a csapatszálásokhoz bevezető utak elzárása és azokon a forgalom ellenőrzése is kémelhárító szempontból elengedhetetlen követelmény.

A tábori és csapatsendőrség ellenőrzi, hogy a lakosság csakugyan csak az állomás vagy térparancsnokság engedélyével távozhassék a községből. A szállásorségeket ki kell oktatni, hogy szolgálatukat kémelhárító szempontból is szigorúan teljesítsék. A csapat és tábori csendőrség lesállással is ellenőrizze, hogy polgári egyén vagy katona engedély nélkül nem távozik-e a helységből. Akik az eltávozást megkísérlik, azokat nem elegendő visszaküldeni, hanem nyomozás és megfigyelés vezetendő be, hogy az illetők nem kémkedés céljából óhajtották-e elhagyni a helységet.

Hosszabb tartózkodás esetén, katonai szálláskörletben lakó polgári egyének, ha meggyőződünk róluk, hogy nem kémgyanúsak, polgári foglalkozásuk, stb. elvégzése céljából a katonai parancsnokság részéről útlevelel láthatók el. Ezek csak bizonyos helységbe való utazásra, csak belföldre érvényesek, s lehetőleg rövid időre szóljanak.

A kémelhárítás hathatósabbá tételéhez tartozik még, hogy csapatok elhelyezésére igénybe vett községek postájának, távirdájának és távbeszélőjének működését a szükséges tartamra beszüntetjük. Rádiókészülékek beszédendők, amit ellenőrizni kell. Ugyancsak fontos a postagalambok gyors felkutatása és lefoglalása. Községekben kijáró kutyák lelövendők, mert volt eset, hogy azokat is kémjelentések továbbítására használták fel. Harangozás és a templomtorony felkeresése polgári egyéneknek tilos. Kémek lámpa, zászló és ruhadarabok lobogtatása, ablakok rendszeres nyitása és csukása által is leadták kémjelentéseiket.

Hogy mennyire fontos az első vonalhoz közeleső községeknek kémelhárító szempontból való ellenőrzése, bizonyítja az olasz arcvonalon az 1. számú boszniai és hercegovinai gyalogezred V. zászlóalja által meg-

szállva tartott Carzanó községben 1917-ben előfordult kémkedési és árulási eset, ahol az ezred cseh és szlovén tagjai nemcsak kémkedés és árulás céljából jártak át hosszú időn keresztül az ellenséghez, hanem még saját egyenruhába bujtatott ellenséges vezerkari tiszteket és bevezettek saját állásukba és a községbe. Feltehető, hogy ha az ezrednél kiképzett csapatsendőrök lettek volna s a hadosztály tábori csendőrei is a helyükön lettek volna, ez a kémkedési és hazaárulási eset nem fordulhatott volna elő.

A csapat elhelyezési körletében a kémelhárító szolgálatot magának a csapatnak kell megalapoznia. Nem célszerű, hogy az ezredszámok a legénység ruháján és sapkáján rajta legyenek. Elegendő, ha minden katona újnyomattal ellátott igazolvánnyal rendelkezik, melyen ezredszáma rajta lehet. Járóműveken se legyenek az ezredet feltüntető számok. A legénység senkinek se mondja el, hogy melyik ezredhez és hadosztályhoz tartozik, mert ezekből a számokból a hírszerző a magasabb egységek megállapításához alapot nyer. Tisztek és legénység titoktartása igen fontos dolog. A csapatsendőrök figyeljék, hogy a katonai és a hadsereg kíséretében lévő polgári egyének közül nem túlbizalmas-e valaki a jövő-menő idegen polgári egyénekhez, különösen pedig az ellenséges érzelmű lakossághoz. A polgári lakosság között besúgóhálózat szervezése célszerű.

A H. Sz. II. rész 150. pontja előírja, hogy a hadsereg kíséretében lévő minden polgári egyénnek az előírt igazolványjeggyel kell ellátva lennie. Ilyen igazolványokat a magasabb parancsnokságok csak megbízható személyeknek adnak ki.

A magasabb parancsnokságok körletének kémelhárító szempontból való megvédését már a cikk elején ismerttettem.

A vonatkörleteknek kémelhárító szempontból való ellenőrzése a csapatkörletek ellenőrzéséhez hasonló módon történik. Félreeső utakon álló vonatoknál különösen tekintettel kell lenni arra, hogy gyanús egyének ne férközzenek a közelükbe. A világháborúban a franciák kémeiket gyakran repülőgéppel tették le a német arcvonal mögött lévő vonat- vagy hadtápkörletekbe s így a kém legelőször a vonat menetéből igyekezett a seregtest menetének irányára következtetni, gyakran pedig a vonathoz csatlakozva, ott kísérelte meg híreit beszerezni, lévén ott a nagy tömeg, hosszú oszlopok s szétszórtságuk miatt talán gyengébb a kémelhárító ellenőrzés.

A tábori csendőrségnek igen fontos feladata még annak az ellenőrzése is, hogy hátulról mindenki csak a vasúti végállomáson vagy más fontos közlekedési csomópontokon felállított személyirányító állomás útján érkezzék a seregtestekhez. Ily személyeknek vagy szállítmányoknak szabályszerű menetokmányokkal kell rendelkezniök, melyeket egyes személyeknél vagy kisebb szállítmányoknál a személyirányító állomás láttamoz és az utazásoknak végcélját is rávezeti. Gyanús egyéneket a személyirányító állomás fedezettel vagy megfigyelés mellett kísértet csapattestéhez.

A felső vezetés, mint a H. Sz. 1609. pontja is mondja, a seregtestek mögötti hadtápterület hátsó határán tábori rendészeti céllal záróvonalat létesíthet, melyet csak engedéllyel lehet átlépni. E záróvonalat a felső vezetés főleg útcsomópontokon, a szükségnek megfelelően sűrűbben vagy nagyobb távkozzal felállított tábori csendőrsökből képezi. E záróvonal fel-

adata megakadályozni, hogy a hadrakelt seregtől híreket gyűjtött ellenséges hírszerző eltávozhassék, illetve arra ügyelni, hogy ezen vonalon való átlépése alkalomával minden ellenséges hírszerző ártalmatlanná tétessék. Ugyancsak — más feladatok mellett — ez a záróvonal nehezíti meg azt is, hogy semleges országokból a hátszágba bejutott ellenséges kémek egykönnyen ne juthassanak ki a hadrakelt sereghez.

Fentiekből láthatjuk, hogy a kémelhárítás a tábori rendészeti szolgálatnak az egyik legfontosabb ágát képezi. Ha a tábori csendőr már békében átgondolja e szolgálat menetét és foglalkozik háborús teendőivel, úgy a hadrakelt sereget komoly esetben sok erkölcsi és anyagi kártól óvhatja meg.

A következő cikkemben a világháborúból vett példákon óhajtom beigazolni ezt az állításomat.

Egyes foglalkozásokat űzők felhasználása a nyomozásainkban.

Írta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

A „Csendőrségi Lapok” múltévi 11. számában, Milviusz Attila százados úr „Szakértők közreműködése bűnügyek felderítésénél” címmel cikket írt, amelyben érdekes példák kíséretében rámutatott arra, hogy egyes nyomozások folyamán a szakértők, valamint bizonyos foglalkozású egyének igénybevételével nemcsak igen hasznos tárgyi bizonyítékokat sikerül előteremteni, hanem sokszor ezen egyének véleményei döntő befolyást is gyakorolnak a nyomozás sorsára.

Tekintettel arra, hogy a hivatkozott cikk tárgyánál fogva elsősorban a szakértői közreműködésről szól, alábbiakban a bizonyos foglalkozást űző egyének — kik szorosan véve nem sorolhatók a szakértők közé — igénybevételével óhajtok részletesen foglalkozni, annál is inkább, mivel a nyomozások során, az egyes örsök különféle okok miatt, sokszor nincsenek abban a helyzetben, hogy gyors szakértői véleményeket kaphassanak, már csak azért sem, mert a vidéki bűncselekmények igen nagy százalékban olyan természetűek, amelyeknél szakértői vélemények be nem szerezhetők.

A nyomozó alosztályok felállításával e téren nagy lépéssel jutottunk előre. Adott esetben a szakképzett nyomozóktól értékes véleményeket, útbaigazításokat kaphatnak az örsök, de végeredményben a bűnügyi esetek többségénél, (sürgős nyomozásnál időhiány, lényegtelenebb nyomozások stb.) az örsök saját tudásukra és leleményességükre támaszkodva hivatottak a bűncselekményt kideríteni.

Szükségesnek tartom továbbá az alábbiakra felhívni a figyelmet azért is, mivel sokszor azt tapasztaltam, hogy a nyomozó eljárás folyamán, a nyomozók tevékenysége, a helyszíni szemlék alapos megejtésével, a tanúk, vádlottak kikérdezésével, a tárgyi bizonyítékok előteremtésével — melyeket legtöbb helyen a legfontosabb és mintegy kizárólagos bizonyítóeszközöknek tartanak — kimerül, anélkül, hogy egyes hozzáértő emberek véleményét kikérnék, illetve oly egyéneket megkérdeznének, kik értékes megfigyeléseik, tapasztalataik alapján, az esetre nézve, használható útbaigazításokat adhatnak. Egy-egy helyénvaló véle-

ménykérés, megfelelő egyén kikérdezése pedig sokszor hiábavaló munkától mentesít.

Azokat az egyéneket, kiket a csendőr nyomozás közben, ilyen véleménykérés alkalmával, eredményesen felhasználhat, általában két csoportba osztjuk. (Félreértések elkerülése végett felhívom a figyelmet arra, hogy ezen egyének nem tartoznak a szorosan vett „tanu” fogalma alá, mert a „tanu” elnevezés alatt általában azokat értjük, akiknek a bűncselekményről vagy pedig a bűnvádi eljárásra fontos ténykörményekről közvetlen észleleten alapuló tudomásuk van, vagy akikről azt fel lehet tételezni; cikkem olyan egyénekről szól, kik közvetve adhatnak felvilágosítást, tehát akiknek a bűncselekménnyel semmiféle kapcsolatuk nincs, arról, a tettesekről rendszerint semmit sem tudnak.)

Első csoportba tartoznak mindazok, akik szakképzettségük, szakismereteik által nyújthatnak hasznos felvilágosítást. Ezek lehetnek: általában bármilyen foglalkozású iparosok, kereskedők, egyes mesterségekben, kézügyességekben jártas egyének, pl. asztalos, lakatos, vasesztergályos, vadász, szíjgyártó stb. Elsősorban — lévén a lopás a leggyakoribb bűncselekmény — aranyműves, órás, ékszerész, ószeres, zálogházi értékesítő stb., jöhet számításba. A lopott, rablolt holmi, legnagyobb részben ilyen helyre vándorol. Ilyen esetben tehát mindenekelőtt aziránt nyomozunk, vajjon nem találunk-e ezen iparágakkal foglalkozó egyéneknél olyan nyomokat, melyek a tolvaj vagy pedig a rabló kilétére engednek következtetni. Abban az esetben, ha puhatolásunk eredménytelen maradna, ne feledjük el ezen iparágakkal foglalkozók figyelmét felhívni a lopott, rablolt holmi pontos leírására.

Szakkvéleményadásra tekintetbe jöhető egyének felsorolása nem célom, annak különösebb haszna úgy sem volna. A nyomozó a helyszínen talált bűnjelekből, nyomokból, a cselekmény végrehajtásának módjából, körülményeiből stb., a tényállást el tudja képze-ⁿⁱni és így önként rájön, hogy kik lehetnek azok, akik a fennforgó esetben véleménynyilvánításra eredményesen felhasználhatók. Mindig az eset sajátossága fogja megmutatni, hogy a nyomozó kihez forduljon. Szakképzett ember szeme, munkája körébe vágó tárgyakon, többet és jobban tud megfigyelni, mint a legalaposabban figyelő nem szakember.

Második csoportba soroljuk mindazokat, akiktől bár nem a foglalkozásuknak megfelelő szakkvéleményt várunk, de akik elfoglaltságuk, mindennapi munkájuk következtében, abban a helyzetben vannak, hogy a csendőrt, észleleteikről, megfigyeléseikről eredményesen tájékoztathatják. Idetartoznak: általában mindazok, akik a nap bizonyos órájában, bizonyos helyen, mindig megfordulnak, illetve, akik hivatásuk, foglalkozásuk közben, a járókelőket ráérnek megfigyelni.

Ha a bűncselekmény pontos helyét és idejét tudjuk, könnyen megállapítjuk, hogy azon a helyen és időben, ki szokott megfordulni. Ilyen egyének kikérdezése sokszor nélkülözhetetlen. A nap ugyanazon órájában, ugyanazon az úton hivatalába, műhelyébe siető és visszatérő hivatalnok, munkás, ujságárus, tejész, lap-, és süteménykihordó, levélhordó, nemkülönben a földjén dolgozó gazda, napszámosok, gulyások, pásztorok stb. mindannyian értékes útbaigazításokat adhatnak. Csöszök, erdőőrök szinte percnyi pontossággal végzik körútjukat. Házalók, kéregetők állandóan és egyidőben járnak házról házra. Kocsmárosok, éjjeli-

örök, vasúti örök, városokban rendőrök, hordárok, utcaseprők kiváló személyi ismeretekkel rendelkeznek. A kocsmáros ismeri a környékbeli összes alkoholistát, a pincér sok vendége közül is tudja, ki távozott fizetés nélkül, a pásztoember nyája minden juhát alaposan ismeri, a katona sohasem téveszti el a látott bajtársát hajtókéjének színét, rendfokozatát. Szállodák, vendéglők tulajdonosai, személyzete, portások, bérkocsisok, gépkocsivezetők, szintén értékes szolgálatot tehetnek, mert a foglalkozású emberekre a bűnözőnek mindig szüksége lehet.

A kikérdezés alkalmával a következő két pontban foglalt kérdésekkel kell tisztában lenni:

1. Melyek azok a szabályok, amelyeket ez egyének kikérdezésénél szem előtt kell tartani?

2. Mikor, mit és hogyan kell kérdezni?

ad 1. Legelsősorban arra kell ügyelni, hogy a kikérdezendő érdektelen legyen. Érdekelte fél, hasonlóan a tanukikérdezéseknél szem előtt tartandó szabályokhoz, (Szut. 68. §.) ilyen esetekben sem kérdezhető ki. Mielőtt a kikérdezést megkezdzenők, óvatosan meg kell állapítani, hogy a kikérdezendő nem áll-e rokoni, baráti viszonyban a gyanúsítottal, nincs-e vele esetleg hivatali, üzleti stb. összeköttetésben. Általában leghevesebb, ha a Szut. 429. pont a) bekezdésében lefektetett rendelkezéseket (fel- vagy lemenőágbeli rokon, házastárs, jegyes stb.) itt is betartjuk. E pontban felsoroltakat semmiesetre se kérdezzük ki, mert ezáltal a nyomozás eredményét veszélyeztetjük, úgyszintén mellőzni kell mindazon egyének kikérdezését is, kiknél hivatásukkal járó bizalommal fogva, a titoktartás kötelessége (L. Szut. 428. p. valamint a 429. p. b) bekezdését). Olyan dolgokra azonban, melyek nem tartoznak ezen egyének titoktartási kötelezettségének körébe, a kikérdezések aggálytalanul eszközölhetők.

A kikérdezendő kiléte és egyénisége, ugyancsak fontos körülmény. Vannak emberek, akik noha büntetlen előéletűek, kifogástalan magaviseletűek, mégsem teljesen szavahihetők, miért is a nyomozás érdekében igen fontos, ha a kikérdezendő megbízhatóságával, figyelmet érdemlő személyi tulajdonságaival (hazudozó természetű, elméleti fogyatékos, nagyfokú rövidlátás, nagyothallás stb.) előzetesen tisztába jövünk.

A kikérdezendő értelmiségét ugyancsak mérlegelni kell. Magasabb iskolai képzettséggel bíró, széles látókörű emberektől igen jó adatokat kaphatunk, míg a félművelt, műveletlen emberek — legjobb akaratuk mellett is — korlátolt szellemi látókör, babona stb. folvát, félrevezethetik a csendőrt.

Fő elv — éppen úgy mint a tanukikérdezéseknél, — hogy a hallottakat a csendőr mindig kellő óvossággal, a kikérdezendő egyénisége, értelmi foka és szavahihetősége szerint mérlegelje és értékelje.

ad 2. A kikérdezéseket eszközölhetjük a) a helyszíni szemle megejtésekor azonnal, ha szükséges akár a tetthelyen; b) későbbi időben bármikor, mely alkalommal ha szükséges, felmutathatjuk a bűnjeleket, tárgyakat.

Minden igyekezet oda irányuljon, hogy a kikérdezendőre se pro, se kontra, semmiféle befolyást ne gyakoroljunk; ezt úgy érhetjük el, hogy a saját véleményünkről nem nyilatkozunk, az általunk összegyűjtött anyagból, szigorúan csak annyit közlünk, amennyire a véleményadásnál a kikérdezendőnek feltétlenül szüksége van. Viszont részletes pontossággal ipar-

kodjunk feleletet kapni. Felületes meghatározás, ingadozó vélemény csak zavart okoz. A gondolatmenetet ne engedjük a tárgytól eltérni, a mellékkörülményeket is csak annyiban vegyük figyelembe, amennyiben azok a tulajdonképeni tárggyal vonatkozásban állanak.

Irányelvül szolgáljon, hogy úgy a szakvéleménykérésnél, mint a tájékozódásszerzésnél, a kikérdezendő egyénekkel szemben, a Szut. 68. §-ában — sértettek és tanuk kikérdezése — lefektetett rendelkezéseket értelemszerűen és az adott eseteknek megfelelően, tartassuk be.

Helyesen megválasztott egyéntől a kellő időben és formában beszerzett szakvélemény, felvilágosítás sokszor nemcsak a nyomozó terhes, időtrábló munkáját könnyíti meg, hanem — hasonlóan a szakértőktől kapott vélemények döntő fontosságához — nagyon sokszor a bűncselekmény kiderítését eredményezi.

A tömeg.

Írta: JURATUS.

A világháború kitörése óta nem akar, vagy nem tud békéhez jutni az emberiség. Az emberek mindenütt nyugalomra, csendre, békére, biztos kenyérre vágnak s mégis morajlik a föld világszerte. Trónok omlanak össze, nemzetek és népek évszázados államformájukat márói-holnapra megváltoztatják abban a hiszemben, hogy az új keretek jobb, biztosabb, nyugodtabb lélettartalmat, nagyobb darab kenyeret és kevesebb gondot biztosítanak nekik. 1914. év előtt az egyéniség volt az életideál. Az egyén boldogulása és boldogítása volt a cél. Akkor becses volt az emberi érték és komoly tartalommal bírt a szabadság jel-szava, 1914-től fogva azonban már a tömegek korszakát éljük.

A világháború szükségképen hozta magával, hogy a békés polgárok százezrei és milliói lettek tömegekké alakítva és katonásítva azért, hogy ezek a tömegek egymás ellen vonuljanak. Ennek pedig az lett a természetesen következő következménye, hogy az egyének felismerték azt a hatalmas erőt, amit a tömeg rejt magában.

Ettől fogva Dél-Amerikában éppúgy, mint Ázsiában vagy Európában, a tömegek időközönként megmozdulnak, hogy forradalmak útján új történelmet alkossanak maguknak. Így lett a tömeg történelemalkotó tényezővé. 1914-ig a tömeg közjogi formák közt maga fölé emelt kormányférfiak által vezettette magát, ma már — a régi közjogi keretek szétrombolásával — időközönként a tömeg kezébe veszi és maga akarja irányítani a sorsát.

Mindezekből az a tanulság folyik, hogy nagyon is időszerűvé vált a tömegmozgalmak tanulmányozása, megismerése és megismertetése. Ennek a megismerésére szüksége van az államférfinak, akinek az a hivatása, hogy néptömegek számára keresse és találja meg a boldogulás útját és eszközeit. De szüksége van erre a katonának, a vezérnek is, mert hiszen nekik az a feladatuk, hogy polgári egyedekből katonasággá, fegyelmezett, véd- és harcképes sereget neveljenek, ismernie kell tehát a tömegeket és a tömegben élő egyén lelkét.

Szüksége van erre a rendőrhatalóságoknak és rendőrközegeknek is, azért, hogy a tömegmozgalmakat

Kormányzó Úr Ö Főméltósága gödöllői nyaralását október 2-án befejezte s ez alkalommal a gödöllői csendőr örkölő-nítményt személyes szemlével tüntette ki. (Schäffer felv.)

irányítani, mederben tartani és közbiztonsági feladatokat megoldani képesek legyenek.

A megismerés pedig elméleti és gyakorlati részre oszlik; mindkettő egyaránt fontos és csak e két irány egyesítése nyújt tökéletes tudást. Amint ugyanis csak az orvos képes felismerni biztosan a betegséget és csak az tud arra helyes gyógyszert alkalmazni, aki a betegséget úgy elméleti, mint gyakorlati oldaláról is ismeri, az igazi államférfinak, avagy csendőrnek és rendőrnek is alaposan ismernie kell a tömegmozgalmak elméleti természetrajzát, hogy az elébekerülő gyakorlati esetet felismerni, helyesen megítélni és a megalkotott ítéletéhez fűződő intézkedéseket megtenni képes legyen.

A Csendőrségi Lapok olvasóit is bizonyára érdekelné fogja ez a kérdés úgy elméleti, mint gyakorlati megvilágításban. Kísérjen tehát szíves figyelmük cikkem elolvasásánál, melynek során két kérdést óhajtok megtárgyalni.

Ezek egyikében a tömegmozgalmak természetrajzát óhajtom adni, míg értekezésem második részében a közbiztonsági hatóságoknak és közegeknek a tömegmozgalmakkal szemben tanúsítandó magatartásával és feladatkörével foglalkozom.

Mi is az a tömeg, vetődik fel erre nézve az első kérdés? A tömeg általában embersokaság. Azonban — közbiztonsági szempontból nézve — meg kell különböztetnünk az emberek olyan alkalmi csoportosul-

lását, melyet csak egy véletlen esemény, pillanatnyi, rövid időre hozott létre, attól az embersokaságtól, amelynek tagjait már valamely közös érzés, gondolat vagy eszme kapcsolja egybe. Ez a tulajdonképeni tömeg, vagyis egy olyan szociális népcsoport, amelyiknek a tagjait értelmi — vagy még inkább érzelmi — szálak tartják összefűzve.

Igy például közbiztonsági szempontból nem minősül tömeggé a pályaudvari utasok nagy csoportja, bármi népes legyen is az különben, mert a tagokat semmiféle közös értelmi vagy érzelmi szálak nem fűzik össze egy szerves csoporttá. Ellenben már a tömeg fogalma alá vonható a képviselőválasztáskor programbeszédhallgatáshoz egybegyűlt emberi sokaság, mert itt már felismerhetők olyan törekvések, érzések, amelyek a tömeg egyes tagjait érzésbelileg összekapcsolják. Ugyanígy a tömeg fogalma alá vonható a munkanélküliek felvonulása, vagy a sztrájkolók tüntető sétájához összegyűlt emberi sokaság. Ugyancsak tömeget alkot egy népünnepély közönsége, avagy egy hazafias érzéstől áthatott ünneplő embercsoport is.

A tömeget tehát az alkalmi népcsoporttól a szervezethez különbözteti meg. Ez a szervezethez egészen laza is. Lehetséges, hogy az egyéneket egészen gyenge, időbelileg is muló természetű és teljesen csak alkalmi jellegű szálak fűzik egymáshoz. Ez az előre meg nem szervezett, egyszerű tömeg. Viszont

vannak olyan tömegek, amelyekben a tagokat régibb időből származó, az érzékazonosságon felépülő, állandó jellegű és tudatos kiépítésű szálak kötik egybe; ez esetben már „szervezett tömegről”, a tömegnek egy minősített fajtájáról beszélhetünk. A tömegnek ezen utóbbi fajtáját az is jellemzi, hogy a tagok többnyire egyneműek; míg a meg nem szervezett tömeg a legkülönbözőbb korú, nemű, nézetű és értelmi fokon álló egyedekből is kialakulhat. A szervezetlen tömeg típusa pl. a futballbíró ellen tüntető nézők tömege. A szervezett tömegre felhozhatjuk például a titkos választójogért az utcára kivonult embersokaságot, avagy egy politikai népgyűlés embersokaságát. A szervezett tömeget a tagok közös gondolkozásmódja és érzésvilága jellemzi. Másrészt attól függően, — hogy a szervezethez társadalmi, gazdasági vagy politikai célból létesült-e —, alakulnak ki a szervezett tömegnek különféle alfajai.

Közbiztonsági szempontból rendkívül fontos a szervezethez céljának, vagyis annak a felismerése, hogy mi az embercsoportnak a célkitűzése: társadalmi-e, vagy gazdasági természetű, avagy vajon végül politikai célt tart-e szembe előtt? A politikai célkitűzés is lehet külpolitikai, avagy belpolitikai tárgyú és szerepkörű.

A tömegnek ilyen általános meghatározása után vizsgáljuk meg a tömeg fizikai összetételét. A tömeget — külsőleg, vagyis fizikailag is felismerhető módon — feloszthatjuk vezetőkre és vezetettekre.

A *vezetők* a tömeg megszervezői. Szervezett tömeg vezetők nélkül nincs. Ha egy embercsoport határozott célkitűzés mellett egy helyen, pontos időben megjelenik, azt oda valakinek vagy valakiknek össze kellett hívniok, kellett olyan egyéneknek lenniök, akik az összejövetel célja felől a későbbi tömeggé alakuló egyéneket előre értesítették, az összejövetel szükségességét velük beláttatták és az aggodalmaskodókat érvekkel leszerelték.

Ezek a vezetők a tömeg megszervezői. Ezek adják meg előre a gondolatot. Ezek már a tömeg megalakulása előtt elvégezték a propagatív munkát. Ezeket a tömeg már maga fölé emelte, vezérének elismerte. Ha azután az embersokaság összegyűlt, sejtyszerű elhelyezkedésben megfigyelhetünk egyéneket, akik a tömeget összetartják, lelkesítik, a tömeg érzés- és gondolatvilágát hevítik. Ezek is a vezetőkhez tartoznak.

A többiek a tömeg közönséges tagjai, vagyis azok, akik a szervezők felbujtására összejöttek és magukat vezetettnek engedik. A tömeg tagjainak helyzete egészen más a szervezett és más a szervezetlen tömegben.

Az előre megszervezett tömegben a tagok eszme és érzés tekintetében sokkal közelebb állanak egymáshoz és vezéreikhez, mint a szervezetlen tömegben belül. Az ilyen tömegbe az egyének elvileg tudatosan kerülnek bele. A szervezett tömeg a vezéreit többnyire már előre ismeri és előre megválasztotta, míg a szervezetlen tömegből a vezér rendszerint a helyszínen, az érzések pillanatnyi behatása alatt válik ki és emelkedik a tömeg fölé.

A további vizsgálódásunkat irányítsuk a tömegmozgalmak helyére. A tömeg vagy zárt helyiségben jelenik meg, vagy nyílt terepre (terekre, kertekbe) vonul fel és egy helyben marad; avagy nyílt helyen végzett mozgásban lévő embercsoportként jelenik meg. A tömeg elhelyezkedési módjára nézve lehet

továbbá ülő, álló és mozgó embercsoport. A tömeg egyéni összetételére nézve lehet: fiatalokból, középidősekből és öregekből, csak férfiakból, csak nőkben álló, vagy vegyes nemű összetételű; értelmiségire nézve lehet egyöntetű, avagy különböző műveltségi fokon álló egyénekből alakult tömeg. Mindezek — amiről értekezésem további során látni fogjuk — fontosak a tömeg közbiztonsági kezelésénél is.

A tömegmozgalmak célját illetően beszélhetünk: 1. alkotó, vagy 2. romboló célzatú tömegekről. Előbbire példa lehet egy nemzeti ünnepre felvonuló tömeg, vagy egy sportünnepély felvonuló sokasága, mert mindkét embercsoport erkölcsileg építőhatású. Utóbbira a gazdasági, társadalmi vagy felekezeti rend és béke ellen létrejött tömeg. Ez már irányításánál fogva is romboló célzatú. Az előbbi erkölcsi erők irányítják, míg az utóbbit a gyűlölet szenvedélye tüzei; az előbbinél a kirobbanások, az érzelmkitörések rendszerint erkölcsi alapon állanak, ez okból az ilyen tömeg büntető cselekmények elkövetésére nem hajlamos, míg az utóbbinál az indulatok mögött ott rejtőzködik mindig a tettekre készség, mely a tömegben rejlő erőt majdnem mindig büntetendő cselekmények elkövetése felé hajszolja.

Amíg tehát az előbbi közbiztonsági szempontból veszélytelen, addig az utóbbi a veszélyes embersokaság csoportjába sorolandó, amelyik tele van robbanó anyagokkal, amiknek elegendő egy szikra ahhoz, hogy az elrejtetten szunnyadó energiák romboló hatásukat érvényesítsék. Az ilyen tömegről — ha egyszer a cselekvés terére lépett —, soha senki sem tudja megmondani, hova vezeti a gyűlölettől átítított szenvedély.

A következőkben vizsgáljuk meg a tömeg gondolat- és érzésvilágát és azokat a körülményeket, amelyek között ez létrejön, módosul és cselekvéssé erősödik.

A tömeg egyénekből áll. Azonban tévednénk, ha azt hinnők, hogy a tömeg gondolatvilága azonos a tömeget alkotó egyének gondolatvilágával, vagy annak a számtanilag vagy mértanilag felfokozott többszörösével. A tömegbe minden egyén beleviszi ugyan a maga értelmiségét, szellemi életét, azonban az egyének gondolatvilága nem kapcsolódik össze, hanem a tömeg egészen más gondolatvilágot fejleszt ki, amelyik a tömeg egyéneinek gondolatvilágával vajmi kevés hasonlóságot tüntet fel.

Ennek oka többféle körülményben jelölhető meg. Először abban a tényben, hogy a szervezetlen tömegben, vagyis az emberek alkalmi jellegű laza összeverődésében az egyéneket nem a gondolataik, hanem az érzéseik terelik össze; az ilyen tömegben az egyén nem a gondolatai, hanem reflexszerűen csakis az érzései után megy. Ezért nincs a szervezetlen tömegnek külsőleg felismerhető akarata. A szervezett tömegben pedig az egyének a vezetők szuggesztív erejű befolyása alatt állván, a tömeg gondolatvilágának és ebből folyó akaratanak a kialakulására a vezetők akarata gyakorol döntő, lenyűgöző hatást. Így a szervezett tömegben a vezetők egyéni gondolatvilágához alkalmazkodik a vezetettek sokasága, miért is ott a vezetők akarata erősödik fel tömegakarattá.

Ezért van a közbiztonsági szervekre rendkívüli fontossággal a szervezett tömeg vezetőinek, azok egyéniségének, gazdasági, politikai és társadalmi céljainak az ismerete, mert azokból ismerhető meg az általuk vezetett tömegben kialakult akarat.

A vezetetteknek a gondolatvilágára és akaraterejére tehát romboló, az egyéniséget kiirtó hatást gyakorol a szervezetlen tömeg is, míg a szervezett tömegben az egyén — majdnem öntudatosan és előre megfontolt formában — egészen feladja a maga egyéni gondolkörét és akaraterejét.

A szervezett tömegben lévő egyénre szellemi tekintetben a tömeg ahhoz hasonló hatást gyakorol, mint a színházi előadás a nézőkre. A nézők ott is a tömeget alkotják; a nézőknek ezen tömege esetleg nagyobb szellemi erőt képviselhet, mint a színpadon játszó színészek szellemisége, a tömeg mégis teljesen átadja magát a színészek szellemi befolyásának.

Ha már most a tömeg érzésvilágát vizsgáljuk, általánosságban az előbbtől eltérő jelenségeket figyelhetünk meg. A vezetettek ugyanis a tömegben nem elégesznek meg azzal a pusztá ténnyel, hogy az érzéseiket oda magukkal vitték, hanem az érzéseiket ki is akarják nyilvánítani.

A szervezetlen tömegben az egyéneket az érzéseik fölényesen uralják és ennek igyekeznek is érvényt szerezni. E tekintetben csak egy korlátot ismernek el: amit az a cél szab elébük, amit a tömeg megvalósítani óhajt.

A szervezett tömeg érzéseire a vezetőknek nincs olyan feltétlen hatalmuk, mint a gondolatuk és akaratuk kialakulásánál láttuk. A vezető itt csak megindítja az érzések folyamatát, mely úgy rohan végig a tömeg egyénein, mint a villanykapcsoló megnyitásával szabaddá tett villanyáram a szabaddá lett vezetékeken. Az érzések azután a kiadott jelszavak hatása alatt tömegenergiává lesznek, átfogják a tömeget; felgyújtják annak a fantáziáját, lerombolják a gátló korlátokat és az ilymódon előállott tömegérzés végigszágulva a tömeg tagjain, többnyire cselekvéssé erősödik.

Amíg tehát a tömegakarat mindig más, mint az egyéni akarat, addig a tömegérzés úgy jelentkezik, mint a tömegbe verődött egyének érzéseinek felfokozása. Azt is mondhatnók, hogy a tömeg értelmileg alatta áll annak a színvonalnak, mint amit a tömeget alkotó egyének átlagos értelmisége képvisel.

Ez a tétel még a szervezett tömegre nézve is megáll. Az a vezető ugyanis, aki a tömeg értelmére hatni és azt meggyőzni igyekszik, ezen szellemi tevékenysége révén legfeljebb csak azt éri el, hogy a tömeg egyéneit követőivé teszi, az érveivel azok kritikáját elnémítja; mindezzel azonban az általa vezetettek értelmi színvonalát nem tudja és nem is akarja emelni.

Ezzel szemben az a vezető, aki a tömegek érzéseit korbácsolja fel, olyan érzelmeket tesz hallgató-sága egyedeiben úrrá, amelyek erősebbek és nagyobbak, mint az ő általa megindított érzésfolyamat. Más-képpen még úgy is megvilágíthatnánk ezt a kérdést, hogy értelmi vonatkozásban a tömeget a vezetők irányítják elejétől végig,

Érzelmileg azonban más a helyzet. A tömegvezér csak megindítja az érzések folyamatát, ennek azonban nem tud mindvégig az ura maradni, mert abban a pillanatban, mielőtt a megindult érzésfolyamat az egész tömeget elöntötte, a tömegérzés áttör a vezér érzésein, azt felülmulja és az így felfokozódott tömegérzés kiszakítva magát a vezér befolyása alól, önállóvá válik, elindul a maga útján és sokszor magával ragadja a tehetetlenné vált vezért is.

Ezzel a lélektani ténnyel magyarázható az, hogy igen sokszor a gazdasági célok eléréseért összehívott tömeg — mielőtt a vezetők beszédének hatása alatt elönti a töke elleni gyűlölet — kitör a korlátok közül, túlmegy a vezetők által felállított értelmi sorompókon és egy rombolásra kész embercsoporttá hevül. A tömegvezér tehát olyan felbujtó, akinek számolnia kell azzal, hogy felbujtottjai érzelmi vonatkozásban feltétlenül messzebb mennek, jóval túl azokon a korlátokon, ameddig az ő felbujtói tevékenysége irányozva volt.

Egyébként abban a tekintetben, vajjon a tömegben lévő egyének és a tömegvezérek közt az érzés és értelembeli egyensúly hogyan alakul ki és vajjon a tömegben értelmi, avagy érzelmi erők lesznek-e úrrá, rendkívül fontos a tömeg térbeli és fizikai helyzete is.

A tömeg legnyugodtabban viselkedik akkor, ha zárt helyiségben és ülő helyzetben van. Nyugtalanabb és mozgékonyabb az olyan tömeg, amelyik állva hallgatja a vezért. Itt is különbség tehető a tömeg érzékenységét illetően a tekintetben, vajjon az álló tömeg nyílt helyen, utcán, térségen, avagy zárt helyiségben gyűlt-e össze. A zárt helyiségben lévő tömegben ugyanis az egyén jobban átérzi a cselekedeteiért való felelősséget, ez a korlátozó érzés meggondoltabbá teszi, mint a szabadban lévő tömeg egyéneit, akiket az, hogy a helytállástól kevésbé kell félniük, a tömegben jobban eltűnhetnek, bátrabbakká és merészebbekké teszi. A legmerészebb és közbiztonsági szempontból a legveszélyesebb a szabadban, állandó mozgásban lévő tömeg.

Az ülő tömeg többnyire csak a gondolatait fejezi ki, az álló tömeg gondolkozik és érez, míg a mozgó tömeget az érzések szabad, korlátot alig ismerő csapongása jellemzi. Mindezek a tényezők fontos kihatással vannak arra, vajjon a tömeg mennyiben hajlamos büntetendő cselekmények elkövetésére és az általa elkövetett törvénytörő cselekmények milyen körben mozognak.

A tömeget — mint bűnözési alanyt — általánosságban vizsgálva, a következő megállapításokat tehetjük: Az ülő tömeget helyzetének korlátozottsága meggondoltabbá teszi, az ülő tömeg általában nyugodtabban gondolkozik, jól megfontol mindent és csak azután nyilvánít véleményt. Ez csak a legritkább esetben kezd cselekvéshez. Az ülő tömeg kedélyhulláma szűk körben mozog, értelmileg nyugodtan dolgozik, így legfeljebb szóbeli bűncselekmények elkövetésére hajlamos.

Ezzel szemben a mozgó tömeget az érzések féktelen csapongása jellemzi. A mozgó tömegben az egyén rendszerint levetkőzi mindazon lelki vonásait, amit a nevelés, a kultúra oltott bele. Így hamar levetkőzi a szégyenérzetét; a felelősségérzetét felváltja az az érzés, hogy az ő cselekménye könnyen elvész a tömegmozgalomban; feltámad tehát benne a felelőtlen érzés, mely azonnal immorális cselekmények elkövetésére sarkalja, mielőtt az a cél, ami a tömeget összehozta, nem abszolút erkölcsi alapon álló. A mozgó tömeg mindenféle olyan szóbeli vagy tettleges bűncselekmény elkövetésére alkalmas, amit csak a tömeg térbeli helyzete és mozgási iránya lehetővé tesz.

Az álló tömeg jellege az ülő és mozgó között középen áll és ezen helyzeti adottsága jellemzi minden cselekedetében. Vagyis: nehezebben jön lendületbe, óvatosabb, mint a mozgó tömeg, de ha úrrá lesz fő-

lötte a tömegszenvedély, úgyanúgy tör, rombol és zúz, mint a felvonuló, mozgásban lévő tömeg.

Miután cikkem első részében főként elméleti szempontok szerint ismertettem a tömeget, annak fogalmi kellékeit, összetételét és a tömegek érzés- és gondolatvilágát, nézzük meg most már gyakorlati oldalról, hogy a közbiztonsági szolgálat a tömegmozgalmakkal szemben hogyan folyik le s minő feladatokat ró ez a közbiztonsági szervekre.

A tömegmozgalmakkal szemben az államhatalom — az ezen célra megalkotott közbiztonsági és bírói szervei útján — vagy preventive, vagyis megelőző módon, vagy pedig retorzive, vagyis a megtorlás eszközeinek alkalmazásával védekezik. A tömegmozgalmakkal szemben a közbiztonsági hatóságok működése már ott és akkor kezdődik, amikor a tömeg alakulóban van, illetve mikor e hatóságok a tervezett gyűlésről értesülnek.

Az egyes államokban e tekintetben kétféle megelőzési rendszer van alkalmazásban. Az egyik rendszer szerint népgyűlés csakis az illetékes közigazgatási hatóságtól (főszolgabíró, rendőrkapitányság, belügyminiszter) előzetesen megszerzett engedély alapján tartható.

Ennek a rendszernek abban van az előnye és a megelőzés szempontjából a fontossága, hogy a közigazgatási hatóság előre értesül a gyűlés szervezőinek nevével, megismerheti azoknak társadalmi, gazdasági és politikai helyzetét és felfogását, így hát — még mielőtt a tömeg összegyűlt volna — előre tudja, kik lesznek majd a megalakuló, szervezett tömegnek a vezetéi. Miután pedig — mint cikkem első részében láttuk — a szervezett tömeg szellemileg rendszerint a vezetők feltétlen befolyása alatt áll, vagyis a szervezett tömeg akarata a szervezők és vezetők akarataival azonos, így a közigazgatási hatóság a népgyűlés engedélyezését kérők egyéniségének ismeretéből nagy valószínűséggel következtethet a majdan megalakuló tömeg viselkedésére is. Így ennek az engedélyezési rendszernek megvan az a nagy előnye, hogy a közbiztonsági szerveket semmi sem éri váratlanul, előkészülhetnek és minden lehetőségre felkészülten állhatnak a tömegmozgalommal kapcsolatban. Ezzel szemben áll a bejelentési rendszer. Ez azt jelenti, hogy a népgyűlés engedélyezését nem kell előre kérni s a tömegvezérnek kötelessége csak abban áll, hogy az elhatározott és megszervezett népgyűlés megtartásának helyét, idejét és programját a hatóságnak bejelenteni tartozik.

Nálunk az első, vagyis az engedélyezési rendszer áll fenn. Nálunk tehát programbeszéd tartáshoz, politikai szervezkedő gyűlések összehívásához, népgyűlések, ünnepélyek és táncmulatságok megtartásához stb. a helynek, időnek, tárgysorozatnak megjelölése és a kérelmezők megnevezése mellett a járási közigazgatási hatóságtól előzetes engedélyt kell kérni. A közigazgatási hatóság az engedélyezés helyéről, idejéről és a közbiztonsági szempontból fontosnak mutató körülményekről az illetékes örsöt előre értesítheti és így a közbiztonsági érdek védelméről előre gondoskodhatik.

Másfelől az örsparancsnok — mihelyt a főszolgabírói felhívás vagy értesítés hozzá megérkezik és a készülő tömegmozgalomról ily módon értesül —, a gyűlést engedélyező hatóságtól minden valószínűség szerint értékes felvilágosításokat szerezhet abban a

tekintetben, hogy a helyszínére kiküldendő járőreit pontos és minden lehetőségre kiterjeszkedő utasításokkal láthassa el. Nevezetesen: megtudhatja a gyűlés helyét, tehát azt, vajjon az zárt helyiségben vagy nyílt helyen, esetleg az utcán lesz-e megtartva. Megismerkedhetik a tömeg valószínű vezéreivel, akiktől a tömeg a szellemi irányítást, illetve az érzésszerű kezdeményezést kapni fogja. Ebből hozzávetőleges fogalmat alkothat magának a gyűlés lefolyásáról és a várható rendellenességek mérveiről. Ehhez alkalmazkodva lehet azután a közbiztonsági szolgálat ellátása végett a gyűlés színhelyére kivezenylendő járőr vagy járőrök erejét helyesen, reálisan megállapítani. Előre megtudhatja az örsparancsnok azt is, vajjon álló, ülő vagy mozgó tömeg ellenőrzéséről lesz-e szó és így a szolgálati rendelkezéseit is ezekhez a körülményekhez alkalmazhatja. A tömeg elhelyezkedése és helyzete — mint láttuk — rendkívül fontos támpontot nyújt a tömeg várható magaviseletére nézve s így fontos, hogy a járőrök kirendelésekor erre is figyelemmel legyünk.

A vidéki tömegmozgalmak rendszerint ilyen szervezett, előre kért és engedélyezett népcsoportosulások alakjában zajlanak le, így a csendőrséget ilyen tömegmozgalmakkal állítja szembe a hivatása.

Kivételes esetek is lehetnek természetesen. Előfordulhatnak a vidéki közbiztonsági szolgálatban olyan esetek, hogy az előre kért népgyűlést a közigazgatási hatóság (főszolgabíró) nem engedélyezte és a tömeg mégis összegyűlt. Az ilyen engedély nélkül összegyűlekezett tömeget fel kell oszlatni. Ez a feloszlítás is a megelőző szolgálat körébe tartozó intézkedés, amit vidéken a csendőrség — rendszerint — a közigazgatási hatóság felhívása folytán teljesít, de — ha ilyen felhívás beszerzése körülményes, vagy lehetetlen — enélkül, saját kezdeményezéséből is megteheti, amint az a Szut. 340. pont 5-ik bekezdéséből kitűnik. Megteheti ezt a csendőrség azért, mert a nem engedélyezett népgyűlés tilos, törvénytelen gyűlés; az így összegyűlt tömeg a közrend szempontjából veszélyes tömeg (Szut. 340. pont), mely feloszlatható, a tömeg vezetéi és vezetői pedig, az engedély nélküli gyűlés összehívásáért feljelenthetők.

Faluhelyen összeverődhetnek népcsoportok pl. tűzvész idején, továbbá lakodalmak és vásárok alkalmával stb. Az ilyen alkalomkor összegyűlt népsokaság szervezetlen embercsoport, amelyik a tömegmozgalom fogalmi körébe nem vonható, bár az ilyen alkalmi embercsoporttal szemben is megvannak a csendőrségnek a helyzet által diktált rendfenntartó, közbiztonsági feladatai. Ezek azonban nem tartoznak a most tárgyalt tömegmozgalmakhoz.

Az előzetes engedélyekhez kötött népgyűléseknél a közbiztonsági ténykedések megoszlának a közigazgatási, illetve rendőrhatalóságok (vidéken a főszolgabíró) és a közbiztonsági közegek (a csendőrijárőrök és annak tagjai) között.

A rendőrhatalóságok hatáskörébe tartozik a népgyűlések engedélyezése, továbbá az engedélyezett népgyűlés lefolyásának ellenőrzése és gondoskodás abban a tekintetben, hogy az engedélyezett népgyűlés helyén és időtartamára kellő számú karhatalom álljon rendelkezésre, végül a gyűlés feloszlátása iránti rendelkezés.

Az utóbbi érdekében a rendőrhatalóság azokon a helyeken, ahol a közbiztonsági szolgálatot a csendőrség

A Saint—Cyr-i francia katonai akadémia ünnepélyes megnyitása.

ség látja el, az illetékes örshöz fordul. Ez alkalommal rendszerint közli azokat az adatokat is, amelyek a kivezenylendő karhatalmi erő nagyságának megítéléséhez szükségesek. A gyűlés lefolyása alatt azután a közbiztonsági tevékenység — amint az a Szut. 340. pontjából látható — megoszlik a rendőrhatalóság és a közbiztonsági, másként karhatalmi parancsnok, illetve közegek között.

Ha a tömeg ellenőrzésére a gyűlést engedélyező hatóság kiküldöttjét kirendelte, a népgyűlésen elhangzó beszédek tartalmának ellenőrzése és annak elbírálása, vajjon a népgyűlés feloszlításának szüksége mikor és miért állott be, kizárólag ennek a közigazgatási kiküldöttnek a feladatát képezi, az ő hatáskörébe tartozik. (Szut. 340. pont 3-ik bekezdés első mondata.) Ha azonban a népgyűlés feloszlítását szükségesnek találta és annak elrendelését a kivezenylendő karhatalomnak tudtára adta, az ő hatásköre megszűnt a továbbiakat illetően, mert a népgyűlés feloszlításának módja már a karhatalom kizárólagos hatáskörébe tartozik. Ebben már a közigazgatási tisztviselőnek (szolgabíró, állami rendőrhatalósági tisztviselő) beleszólása, utasítási joga nincsen. Ez világosan kitűnik a Szut. 534. pont 2-ik bekezdésének alábbi rendelkezéséből is: „Népgyűlésekre kirendelt csendőrségi karhatalom az illetékes hatósági személynek, választásokra kirendelt karhatalom pedig a választási elnöknek rendelkezéseire áll, annyiban, hogy a rend fenntartására, illetőleg helyreállítására vonatkozó felhívásaikat teljesíteni köteles, a végrehajtás mód-

ját azonban a karhatalom parancsnoka állapítja meg.”

Gyakran előfordulhat azonban olyan eset is — főleg éppen a csendőrség működési területén —, hogy az a hatóság, amelyik a gyűlési engedélyt megadta, a gyűlés lefolyásának ellenőrzésére senkit ki nem küld, ez esetben — amint a Szut. 340. pont 5-ik bekezdés utolsó mondata rendelkezik — „annak elbírálására, hogy a néptömegnek a közbiztonság megővése vagy helyreállítása szempontjából való szétoszlítására mikor van szükség — hatósági személy hiányában — a kivonult csendőrség parancsnoka hivatott”. Hogy ilyen esetben a kivonult csendőrség parancsnoka mihez tartsa magát a szétoszlítás szükségességének elbírálásánál, arra nézve elég a Szut. 340. pont 5-ik pontjának első mondatában körvonalazott irányító rendelkezésre utalnom; a feloszlítás módját illetően pedig a Szut. 340. pont 6—8-ik bekezdései adnak támpontokat.

A fentiekből látjuk azt is, hogy a feloszlítás főként megelőzési célt szolgál, azonban megtorló rendeltetése is lehet. Utóbbi eset akkor áll be, ha a tömeg vezetői a népgyűléshez olyan tartalmú beszédet vagy felhívást intéznek, melynek a személy-, vagyonbiztonságra, az állam és társadalom törvényes rendjére való veszélyessége nyilvánvaló. Ilyen esetben ugyanis a feloszlításnak azért van megtorló jellege és rendeltetése is, mert az ilyen felhívást intéző tömegvezér, mint a népsokaság felbujtója, már a Btk.-be ütköző cselekményt (Btk. 134., 149., 158. §-ok, 1921.

évi III. t.-c. 5. és 6. §-ai) követett el. Avagy, amikor az izgatás hatása már a tömeg egyes egyénei által elkövetett büntetendő cselekmények elkövetésében fizikailag is látható módon, vagyis testi sértésnek, lopás, rablás, zsarolás, gyújtogatás, vaspályák, távir-dák megrongálása stb. formájában — nyilvánul meg. Ilyen esetekben a csendőrségnek — mint karhatalomnak, illetőleg a kivezenyelt járőr tagjainak, mint közbiztonsági közegeknek a feladata, tömegfeloszlátásán túl is terjedőleg: az elkövetett büntetendő cselekmények gyanúsítottjának megállapítása és elfogása.

Ezeknek a feladatoknak a megoldása lényegesen függ attól, vajjon a tömeg zárt vagy nyílt helyen van-e, ülő, álló, avagy mozgó tömeggel szemben kell-e a csendőrségnek ezt a megelőző vagy megtorló célzatú közbiztonsági intézkedéseit foganatosítani. A szétozlatásnál, mint megelőző intézkedésnél, a csendőrség, mint karhatalmi erő lép fel. Ennek a végrehajtási módját, a népgyűlés helyének, idejének, a néptömeg összetételének, hangulatának és nagyságának adott körülményei szabják meg. Ennek során gyakorlati érvényesüléshez jutnak mindazok az elméleti szabályok, amelyeket a jelen értekezésem első részében ezekre nézve kifejtettem.

Általánosságban azt mondhatjuk, hogy az alkalmi népcsoportnak vagy szervezetlen tömegnek a feloszlátása mindig könnyebben, simábban megy, mint a szervezett néptömeg szétozlatása. A szervezetlen néptömeg egyéneit ugyanis csak pillanatnyi érzések laza szálai fűzik egybe. Mihelyt a csendőrség az ilyen tömeggel szemben fellép és a szétozlatási felhívást kihirdeti, a tömegérzések laza szálai megszakadnak, a tömeg egyéneiben felébred az egyéni felelősség gondolata, amit rendszerint nyomon követ annak a belátása is, hogy az engedelmeskedés célszerű. Ugyanez a lélektani folyamat játszódik le a szervezetlen tömegben akkor is, ha a tömeg által alkotott keretekben egyesek büntetendő cselekményt követek el és ez tette szükségessé a csendőrségnek a fellépését. A szervezetlen tömeg csak addig leplezi a sorai közt lévő bűnözőt, amíg azzal semmiféle felelősség nem jár együtt. Mihelyt azonban a járőr a gyanúsított kézrekerítése érdekében fellép, a szervezetlen tömeg rendszerint azonnal kiadja sorai közül a bűnözőt.

A szervezetlen tömeggel szemben való fellépésnél ezek szerint az erély a főszabály. A csendőrség erélyes fellépése szétszaggatja a tömeget alkotó emberek érzéseinek laza láncolatát, a tömeg alkotó elemeire bomlik s az egyének feltétlenül engedelmeskednek.

Egészen más a helyzet a szervezett tömeggel szemben való fellépésnél. A szervezett tömeg tagjait ugyanis a megelőző propaganda már a legtöbbször meggyőzte arról, hogy a tömörülésben erő van. Ez a tömegerő tehát már bátorságot ad az egyénnek. Az ilyen szervezett tömegben már dolgozik az érdekezonosságnak a tudata; az ilyen tömeg egyéneit már szorosan egybefűzi a közös cél elérésének a vágya. Ezért az ilyen tömeggel szemben a karhatalmi fellépésnél nem elegendő a pusztán fizikai erő; itt ki kell tudni használni a tömegben kialakult lélektani hatásokat is. A feloszlátási felhívásnak úgy kell jönnie, hogy az ne csak az érzésekkel, hanem a tömeg értelmével is számot vessen. Itt ész, erő és erély együttes fellépése hozhatja meg a biztos eredményt. Ezért írja

elő a Szut. 340. pont 7-ik bekezdése a „másként való szétozlatást”, ami alatt azt kell érteni, hogy a csendőrség parancsnoka a rendezőket vagy a befolyásos embereket felkéri, hogy a tömeget szétozlatásra bírják. Ebben kifejezésre jut a cikkem első részében kifejtett azon elv is, mely szerint a szervezett tömeg a vezérek, vezetők és szervezők akaratától függ s így annak megfékezése, ártalmatlanná tétele is legcélszerűbben a vezetők személyén keresztül mehet végbe.

A csendőrségnek a tömeg szétozlatásánál a Szut. 330. pont 6. bekezdése értelmében rendelkezésére áll a fegyverhasználati jog. Ennek alkalmazási módját a Szut. 341. pont 1. és 3-ik bekezdései pontosan körülhatárolják. Annak a mérlegelése azonban, vajjon a fegyver alkalmazása mikor történjék, rendkívül fontos és nehéz feladat, mely a tömeg lelkiületének a helyes felismerésén múlik. Mert például: amíg a szervezetlen tömeggel szemben már a fegyverhasználat való fenyegetés, vagy ahhoz való látható előkészület is meghozhatja a kívánt eredményt, addig a szervezett tömeggel szemben esetleg mindez eredménytelen marad, sőt a fegyverhasználat ténye is esetleg csak a tömeg ellentálló indulatát fogja kiváltani.

A szervezett tömeg — ha nem áll erkölcsi alapon — többnyire érkazonosságot vállal azon egyedeivel, akik a tömeg keretén belül büntetendő cselekményt követek el s azok kiadását majdnem mindig megtagadja vagy megnehezíti. Arra pedig lélektanilag, beidegződöttségénél fogva sem hajlandó, hogy érdektársai ellen tanúskodásával terhelő bizonyítékokat szolgáltatasson.

Különösen megáll ez a szabad téren mozgásban lévő tömegeknél, amikor a bűnözők személye könnyen elmerül a tömeg kaleidoszkópszerűen hullámzó rétegeiben.

A járványos gyermekbénulás.

Az utóbbi években a nyár közepén, de különösen augusztus végén és szeptember hóban tele vannak a lapok a szülők által annyira rettegett gyermekbénulási járványesetek híreivel. Ez a betegség inkább az északi országokban — Norvégia táján — gyakori. De azért időnként a románok felől hozzánk is ellátogat. Így 1911-ben és 1926 óta minden évben, az idén is, fellépett nálunk. Különösen súlyos volt az 1926-iki járvány, de az 1928-as sem volt sokkal enyhébb. Az idei évben is megjött a trianoni határ mentén, Szeged és Debrecen táján.

Mint a baj neve is mutatja, az 1—5 év közötti gyermekeket szokta megtámadni, de a felnőtteknél is előfordulhat, mert hiszen fertőző baj. A betegség okozóját teljes biztonsággal még ma sem ismerjük, csak annyi a bizonyos, hogy ragályos betegség és hogy a bacillusok az agyvelőben, a gerincvelőben és az ideg-

Szüret a kenderesi örsön. A laktanya szőlőlugasa meghálálta a gondos kezelést: közel 4 métermázsa termést hozott.

szálakban, ezenkívül a nyálban is tartózkodnak. Sajátos dolog, hogy 100 megbetegedésből 60—65 a fiú- és csak 35—40 a leánygyermek. Ebből következik, hogy a halálesetek száma is jóval több a fiúknál, mint a leányoknál. Nagyon sok esetben azonban még a halál sem hagy hátra olyan mély nyomokat a családban, mint az életben maradt, de félig, vagy egészen nyomorékká vált gyermek kínjainak egy egész életen át való örökös látása,

Hogyan történik a fertőzés? A számtalan megfigyelés egyelőre annyit igazol, hogy főleg a por, de különösen az orr, a torok megbetegedésekor fellépő nátha, a köhögés, a prüszögés alkalmával kiköhögött váladék terjeszti. Sajátos dolog, hogy néha a családban levő 3—4 gyermek közül csak egy kapja meg a bajt, míg a többinek semmi baja sincs, vagy pedig egyik gyermek nyomorék marad, míg ugyanakkor a többi beteg testvérnél nyomtalanul tűnik el a baj.

A gyermekbénulásos betegség azonnali felismerése nagyon nehéz, különösen ott, ahol még nem járványszerűen lépett fel. A kezdetkor sokféle más fertőzés bekövetkezésére is gondolhatunk, mert a betegség tünetei más fertőző bajok tüneteire is hasonlítanak. A baj lapangási ideje 8—10 nap. Ezen idő eltelte után fejfájás, nátha, hörghurut, bágyadtság, kábultság, rossz közérzet, láz, hányás, hasmenés és az igen jellemző hátfájás szoktak fellépni. Bókay híres gyermekorvosunk szerint az alább leírandó hátfájás rendkívül jellemző a gyermek-

bénulásos megbetegedésre. Egyáltalában az egész kórkép olyan, mint az agyhártyagyulladásnál szokott lenni. Az első 3—4 nap alatt a reflexek fokozottabbak lesznek. A kisgyermek egyre idegesebbé, érzékenyebbé válik. Nem enged magához nyúlni, már a puszta érintésre is lehetetlen fájdalmai vannak.

Itt említem meg a fenti, igen jellemző hátfájást, amely abban nyilvánul, hogy ha a felültetett gyermeknek a hátát, törzsét előre felé akarjuk hajlítani, akkor az egész hátgerincben nagy fájások lépnek fel. A gyermek kézzel-lábbal védekezik az előrehajlítás ellen. Ugy a 2—3-ik napon izomrángatózások lépnek fel a lábakban, a kezekben, esetleg máshol is, így az arcon, sőt ezek néha az egész testre is kiterjedhetnek. Gyakori az az eset is, hogy csak az egyes testrészeket (lábikra, kezujjak stb.) éri a rángás.

A harmadik, néha a negyedik napon fokozódik a veszély, mert akkor az említett nagyfokú érzékenységet egyre fokozottabb érzéketlenség kezdi felváltani, majd pedig megkezdődnek a bénulások. A kisgyermek szinte fadarab módjára fekszik, ülni nem tud. Részben vagy egészben alig tud mozdulni, illetve alig tudja egyes végtagjait mozgatni. Ez a betegségnek az úgynevezett bénulásos szaka.

A helyzet néha egyenesen kétségbeejtő, különösen akkor, ha a bénulások nemcsak egy vagy két, hanem esetleg mind a négy végtagra kiterjednek. A hólyagra, belekre kiterjedő bénulás még ezt a helyzetet is súlyo-

sítja, mert ez esetben a gyermek mindent maga alá bocsát. Ha az izombénulás a légcsőre, a légzőizmokra is áttérjed, akkor lassan, de biztosan be fog következni a kínos fuladásos halál. A legtöbbször ebben halnak meg a gyermekek.

A szülők, rokonok a bénulások fellépte után szinte remegve lesik, hogy mikor és milyen fokban fognak engedni a bénulások, hogy mikor kapják vissza az izmok újra a mozgatóképességüket. Ez a javulás rendszeren pár hét múlva már megkezdődik. Ha valamely bénult testresz egy év után sem javul, akkor a bénulás örökre meg fog maradni. Tehát minden erre az egyetlen várakozási lapra van feltéve. Ritkán maradnak meg azonban — szerencsére — az összes fellépett bénulások. A bénult láb-kéz vékony, hideg, egészen idegenszerű lesz a testre nézve. Ha pedig felemeljük, akkor élettelenül, ingaszerűen kalimpálva esik vissza.

Kérdés, hogyan védekezzünk a betegség ellen? Ragályos betegségről lévén szó, ugyanúgy kell magunkat védeni, mint más fertőző betegségnél. A beteget el kell különíteni, köpetét, székletét, vizeletét előzőleg valami erős oldattal (2 százalékos szublimátoldat, oltott mész oldata, 5 százalékos karbololdat stb.) fertőtleníteni kell és csak azután szabad azokat gödörbe ásva elföldelni, nem pedig úgy egyszerűen csak kiönteni. Különösen veszélyes lehet másokra nézve a beteg szobájának a ki-söprése, mert hiszen a por, épúgy, mint a tüdővésznel, a gyermekbénulásnak is egyik legjobb terjesztője. A seprésnél tehát előbb vízzel kell belocsolni a padlót s csak aztán szabad seperni.

A közhittel szemben, a gyermekbénulást gyógyítani is lehet. A fájdalmak, nátha, köhögés, láz stb. ellen megvannak a közismert gyógyszereink. A baj igazi gyógyítóeszköze a beoltás. Ha idejében orvost hívunk, aki idejében felismeri a betegséget, akkor a szérum-oltás teljesen megmentheti a gyermeket. A gyógyító szérumot olyan gyermek véreből készítik, aki már lehetőleg régebben gyógyult ki ugyanebből a bajból. A gyógyult gyermek ugyanis már megküzdött a gyermekbénulással, mert az ő vére elegendő ellenmérget tudott készíteni. Ez az ellenméreg gyúrta le aztán a betegséget. Az ilyen ki-gyógyult gyermek vére tehát a gyermekbénulás ellen-mérgét is tartalmazza. Ezért tud az ő vére egy másik, frissen megbetegedettbe beoltva, segíteni. Legtöbb, legerősebb az ellenméreg az olyan gyermek véreben, aki azelőtt 5—6 hónappal gyógyult meg. Így tud segíteni a gyógyult beteg gyermek a megbetegedett gyermektársán a saját vérével.

Orrvérzés.

A mindenki által annyira ismert és lekicsinyelt orrvérzés — mint az alábbiakban látni fogjuk — nagyon sokszor valami rejtett, letagadott, avagy nem ismert belső betegségnek külsőleg is látható jele. Bár rendszeren körülmények között az így elvesztett vérnek a mennyisége igen kevés, de a többször megismétlődő orrvérzés gyenge — vérszegény — emberekre már igen ártalmassá lehet. Nem beszélünk itt természetesen azokról az orrvérzésekről, amelyek elesés, ütés, vagy valamilyen más okból az orrt ért sérülésekből származnak, hanem csak azokról, amelyek látszólag minden kimutatható ok nélkül lépnek fel. Hogy a heveny nátha, meghűlés, influenza alatt gyakori az orrvérzés az orr falainak gyulladás miatt, az természetes. De ahogy ezek a bajok megszűnnek, az orrvérzésnek is el kell maradnia.

A minden ok nélkül fellépő orrvérzésnek legelső oka

mindig az, hogy az orrüreget határoló falakban futó apró ereknek van valami bajuk. Tehát mindig valami érfal-megbetegedéssel van dolgunk.

Ilyen ok például az apró erek visszértágulata, amikor a táguult erek falai néha minden kimutatható ok nélkül, vagy pedig egyszerű orrfúvásra, köhögésre, szaladás után, több alkoholfogyasztásra vagy más erőlködésre megrepednek. Tapasztalati tényként kell elfogadnunk, hogy az újszülötteknél, csecsemőknél fellépő gyakori apró orrvérzés a veleszületett vérbajt szokta jelenteni.

Egy másik, gyakori orrvérzést előidéző ok a szívbaj, a vesebaj, a nagyfokú vérszegénység és mindenképp között a lappangó, nem is sejtett tuberkulózis. Különösen erre az utóbbira — a tüdővészre kell nagy figyelemmel lenni, mert még esetleg idejében léphetünk fel a veszedelem ellen. Tuberkulózisnál a legegyszerűbb orrtükörvizsgálat is néha apró tbc-s fekélyeket találhat az orrüreg falában. Az ilyen fekélyekből vett váladék vizsgálata, laboratóriumi kitenyésztése egyszerre tisztázza a betegség mivoltát úgy ő előtte, mint a kezelő orvos előtt.

Ugyancsak egy másik, a tbc. után legjobban pusztító betegségnek, a vérbajnak (luesz) is előárulója lehet a látszólag ok nélküli gyakori orrvérzés. Vérbaj eredetű orrvérzésnél is lehetnek az orrban apró fekélyek, amelyek épúgy, mint tuberkulózisnál, semmiféle külső kezelésre nem gyógyulnak, avagy pár napi — heti — gyógyulás után újra és újra kiújulnak.

Mindenek között mégis a leggyakoribb ok az ér-elmészesedés. Az öreg koron kívül, tehát aránylag az úgynevezett legszebb férfikorban, 40—50 évek közt, korai érlemészesedést okoz — mint már annyiszor hallottuk — a következő öt betegség: régi vesebaj, cukorbetegség, alkohol és dohányélvezetellel való visszaélés és végül a leggyakoribb ok: a vérbaj. Érlemészesedésnél egyre nagyobb és nagyobb a vérnyomás emelkedése és az apró, finom erek falai nem tudván ellentállni a nyomásnak, megrepednek. Annyiszor hallottuk már, hogy az agyban történő érrepedésnek a neve gutaütés-, szélütés-, szív-szélhűtés. Természetesen az orrban vagy másutt ilyen érlemészesedési okból fellépő apró érrepedések a legtöbbször alig vagy egyáltalában nem is járnak semmiféle veszéllyel.

Mi lesz a teendők gyakori orrvérzés esetén? Az előzőekben hallottuk, hogy mennyi rejtett, esetleg nem is sejtett betegségnek lehetnek az előjelei. Ezért igen ajánlatos, sőt fontos teendők legyen a vizeletnek, a vérnek, a köpetnek, az orrváladéknak a laboratóriumi vizsgálata, valamint a szívnek, a vérnyomásnak megvizsgálása.

Mivel orrvérzés miatt szinte senki sem szokott orvosi segítséget igénybe venni, tehát lássuk: hogyan tudjuk mi magunk is az orrvérzésünket megszüntetni.

1. Legyen az orrvérzés bármilyen eredetű, tehát ha például külső erőszak idézte volna is elő, mint minden vérzésnél, itt is egyetlen legelső és legtöbbet érő segítség az abszolút nyugalom hanyattfekvő helyzetben, úgy, hogy a fejünket (tarkónkat) kissé hátra és lefelé fektetjük le.

2. Szigorúan tilos minden orrpiszkálás és orrfúvás, mert ezáltal a már megalvadt és érdugóként ható alvadt vérrögöket távolítjuk el és így saját magunk indítjuk meg újra a vérzést.

3. A fekvő egyénnek éppen ama alvadt vérrögök miatt a következőképen kell lélegzeni: belégzés mindig az orron át történjék, míg a kilégzést a nyitott szájon át végezzük.

4. Vatta-tampon jön az orrba, jól kitömve. Persze, ha ezt a vattát a betetés előtt még tonogen- (adrenalin-) oldatban (1 százalékos oldat készen kapható a gyógyszerárban) mártjuk be, akkor a legtöbbször teljes biztonsággal megszűnik az orrvérzés. A vattát azonban minden esetben jól be kell vazelinezni, azért, hogy a kivételnél a vatta le ne szakítsa a sebről az alvadt vérpörköt.

5. Súlyosabb esetekben igen jó hatású lesz a jégzacskó, ha azt hátul a tarkóra tesszük, ahol a szívnek és lélegzésnek a középpontja is van.

6. Ha ezek nem segítenének — ami igen ritka eset — akkor csak az orvosi segítség tudja már a vérzést megállítani sebészeti beavatkozás és injekciók útján. (Calcium.)

Végül pedig rátérek egy igen gyakran felvetett kérdésre, nevezetesen, hogy öreg embereknel, avagy magas vérnyomásban szenvedőknél ajánlatos-e a gyakori orrvérzés ellen valamit tenni? El kell ismerni, hogy a magas vérnyomású embereknel az orrvérzések igen jó hatásúak, egyenesen áldásos megkönnyebbülést idéznek elő és az úgynevezett vércsapolást (köpölyözést) helyettesítik. Ha pedig a szükségesnél nagyobb vérvesztéssel, avagy orrfekélyek képződésével, illetve azok fenntartásával nem járnak, akkor az ilyen időnkénti apró orrvérzések ellen nem kell semmit sem tenni. Hiszen itt maga a természet akar és tud is segíteni magán.

Bélférgék.

Magyarországon nyolcféle bélféreg fordul elő. A bélférgék — mint a nevük mutatja — az emberi bélben élnek. Nagy kérdés, hogy hogyan és honnan jutnak be az emberi testbe. Az említett nyolcféle bélférgék közül pl. az egyik a félig nyers, vagy a kevésbé megsütött disznóhússal jut be a gyomron át a beleinkbe. Ez a híres borsóka (trichina). Egy másik fajta a hallal, a harmadik a marhahússal stb. kerül a bélbe. A rendeletek előírják, hogy az állatorvos ebből a szempontból is vizsgálja meg az állatot. Aki a húst jól megfőzve, jól kisütve eszi, annak az alább leírandó bajoktól nem kell tartania. A húsféléken kívül kitűnő terjesztői a bélférgeknek egyes gyümölcsfélék, főzelékek, de leginkább a fejes saláta. Ezenkívül a föld pora és főképpen a trágya. Házi állataink közül a bélférgék leggyakoribb terjesztője a barátkozó kutya. Kövessük pl. a disznóhúsban előforduló borsókás féreg útját. Embertől, vagy állathól kikerülnek a borsókápeték a trágya útján a földre, a mezőre. A kutya, de különösen a disznó a megtrágyázott mezőn talált és fertőzött anyagok némelyikét megeszi, vagy legalább is a szájába veszi. Az állat szájába, majd onnan a gyomrába került petének a külső védő burkát a gyomor sósavja feloldja és így a pete a gyomorban kikél, kiszabadul. A szabadban, a mezőn való elpusztulástól éppen ez a burok védi meg a petét. A kikelt féreg a gyomorban nem tud ártani, hanem a bélben kezdi meg a később leírandó életét. A disznó tehát megfertőzte magát a trágyázott földön. Az ilyen fertőzött disznóhús természetesen igen könnyen megfertőzheti a disznóhúst evő embert is. A kutyaival már egész másképp áll a dolog. Ugyanis sok felnőtt ember a kutya iránti szeretetből eltűri azt, hogy a kutya kezeit, sőt az arcát is megnyalja. Még rosszabb a kicsi, 4—5 éves gyermek helyzete, aki nem is tud, de nem is akar védekezni a kutya nyalogatása ellen. A mezőre nem járó, ú. n. úri kutya, a szobakutya szintén képes előbb önmagát a más

Kérjük a járőr tagjait, akiket ez a felvétel ábrázol, vagy — ha a figyelmüket elkerülné — azokat, akik őket felismerik, jelentkezzenek levélben a szerkesztőségnél.

kutyával való találkozás alkalmával megfertőzni és ezzel a fertőzött szájával fertőzi meg nyalogatás, hízésgés közben az embert is.

A fejessalátát a jól trágyázott kerti földbe szokták vetni, palántázni. Mindnyájan tudjuk, hogy a kikelő saláta levelei előbb széjjelállva, a fölöttük levő trágyás földet felemelik majd a levelek szépen összeborulnak és a kerti föld egy részét magukba zárják. Most már csak a véletlen dolga, hogy az eső mennyire mossa ki ezt a földet a salátából. Sőt a melegházilag termesztett salátát eső egyáltalában nem is mossa. Most következnek a saláta megmosása és ezzel az esetleg fertőzött gilisztás föld eltávolítása a megevés előtt. Láthatjuk, milyen élvezettel eszik az emberek a vendéglőkben a kettészelt, de leveleire szét nem szedett fejessalátát. Így jut be a salátával igen gyakran a bélféreg az emberbe. A leveleire szétszedett és jól lemosott salátánál ez nem történhetik meg, amire külön is felhívom az anyák figyelmét.

Hogy a föld, a föld pora természetesen mennyire fertőzhet, az a hallottakból könnyen érthető. A felnőtt nem nyúl a szájához a földes — poros kezével. De annál inkább az apró gyermek.

A bélférgékkel való megfertőzésben leginkább a kicsi gyermekek szenvednek. Pl. a budapesti országos közegészségtani intézetben 1567 bélféreg fertőzésben

A legrosszabb rabszolgaság, ha tulajdon gondolataink rabszolgái vagyunk s azoknak áldozunk fel mindent.

ROMAIN ROLLAND.

szenvedő, 5—8 éves gyermeket figyeltek meg hosszabb időn át. Ezek közül 730 budapesti lakos volt. A fertőzöttek közül 722 volt a leány és 845 a fiú. (Dr. Lőrincz Ferenc orvos adatai.) A legtöbb fertőzött azonban a 8—10 éves gyermekek közül kerül ki. Az orvosi tapasztalatok szerint a bélféregben szenvedő gyermekek közül a legtöbbször, különösen a szegény osztálybelieknek, a körmei alatt levő piszokban mindig lehet találni bélféreg petéket, amelyek vakaródzás alkalmával kerülnek oda.

A gyermekek közt hazánkban a legelterjedtebb féreg a végbél-gilisztá, vagy másképpen hegyesfarkú giliszta, (oxyuris), ezért úgy a szülők, mint a gyermekek szempontjából ezt a bélférget fogjuk itt tárgyalni. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy némely iskolában minden harmadik gyermek — főleg a leányok — benne szenvednek. Rendkívül nehéz ettől a féregtől megszabadulni, mert a gyermek — mint látni fogjuk — önmagát állandóan újra és újra beoltja, befertőzi a féreggel.

A féreg hímje fél cm, a nősténye egy cm hosszú. Egy nőstény 12 ezer petét tud lerakni. A férgek élettartama mindössze 14 nap. A 14 nap letelte után elpusztulnak és az emberből kiürülnek, hogy az új férgeknek helyet adjanak. A fiatal férgek mind fent, magasan a vékonybélben élnek, míg az idősebbek, a megtermékenyítettek lent a vastagbélben tartózkodnak, ahol a petéik nagy részét is lerakják.

Az érett gilisztákból igen sok kimászik a bélből és a végbél, meg a nemiszervek körül ide-oda mászkálnak, mialatt petéiket lerakják a gyermek bőrére. Ez a peterakás és ide-oda mászkálás okozza a túrhetetlen viszketést.

A bélférgek az ember véréből élnek. A giliszta fején több tálcaszerű ú. n. szívó van. A szívótálca szélét köröskörül finom horgok szegélyezik, amelyekkel belekapaszkodik a bél falába s ott lóg élete végéig. A pántlika-giliszta pl. 10—20 sőt 30 méter hosszú is lehet. Ez a roppant hosszú test le-leszakad a fejről és eltávozik az emberből. De ez nem jelent semmit, mert a gombostűfejnyi feje ott marad bekapaszkodva a bél falába és újra megnő.

Lássuk, mennyire káros a bélféreg az emberre, különösen pedig a fejlődésben levő gyermekekre. Az állandó vérszívás miatt a gyermek állandó vérszegénységben, gyengeségben szenved, állandóan étvágytalan s már emiatt is sovány, sápadt, fejletlen, a testsúlya nem igen gyarapodik, bármennyit eszik is. Jellemző az ilyen gyermekekre a nagyfokú idegességhez hasonló nyugtalanság, féltékenység, gyakran szenvednek kisebb fokú, de állandó hasfájásban, hólyaghurutban, ágybavizelésben. Az egész kicsi 5—10 éves leánykák még külön nagyfokú fehérfolyásban. Különösen nagyon kínos a gyermek számára az éjszaka. Bár nappal is, de különösen éjjel a meleg takaró alatt rendkívül kínzó viszketés lép fel a végbél és a nemi szervek egész környékén, amit a bélből kivándorló bélférgek okoznak. Ez a kínzó viszketés nagyfokú álmatlansággal jár, ezért is olyan karikásak az ilyen gyermekek szemei. A hüvelybe vándorolt férgek idézik elő a kisleányoknál az olyan rendkívüli módon legyengítő fehérfolyást is. Jellemző dolog, amit magam is láttam, hogy a fiatal nők, tehát nem gyermekleányok vakbele sokszor csak úgy hemzseg a sok apró gilisztától (oxyuris). Ilyenkor ezek idézték

elő a nagy rohammal járó vakbélgyulladást is. Ugyancsak a leányoknál az állandó és kínzó viszketés és a következményes vakarás súlyos onániához és annak következményeihez vezet. Ennek roppant káros következményei pedig közismertek.

Az említett kínzó viszketés a legfőbb oka annak is, hogy néha éveken át olyan nehéz a gyermeket ettől a féregtől megszabadítani. Ennek oka az önmaga által való újra beoltás, az újra fertőzés. A gyermek ugyanis az említett kínzóan viszkető területet kénytelen állandóan vakarni, ezáltal az ujjait, a körme alját befertőzi. Később akár álmában is az orrához, a szájához nyúl és így újra beoltja magát a féreg petéivel. Ha pedig még nem mosott kezeivel valami tárgyat, ételt, stb. megérint, akkor azokat a tárgyakat is megfertőzi. Aki azután ő utána fogja meg ugyanazt a tárgyat, az is megfertőzheti magát gilisztával.

Az eddigiekből tehát látjuk, hogy milyen súlyos befolyással van és lehet ez a bélféreg a fejlődő gyermekekre. Hányan és hányan járkálnak szülők — különösen kisleányokkal — mindenfelé, hogy sápadt, fejletlen, beteges gyermekük számára gyógyulást találjanak. És sajnos, nagyon ritkán és csak végső esetben jutnak arra a gondolatra, hogy hátha bélféreg van a gyermeknek, amit a párszori bélsár-vizsgálat, a vakaródzás stb. igen hamar elis árul.

Az a kérdés, hogy hogyan lehet ettől a gilisztától megszabadulni? Az egész kigyógyítás két dolgon fordul meg: az egyik a férgek eltávolítása a belekből, a másik pedig az önmaga által való újra beoltásnak a megakadályozása. Láttuk, hogy fiatal giliszták magasan a vékonybélben vannak, a petéikkel tele lévő kifejlett férgek lent a vastagbélben tartózkodnak. Egy másik részük pedig magától kimászik a bélből és a végbélnyílás — a nemi szervek — körül mászkálva, a bőrre lerakja a petéit. A féregüző szer részben megöli, részben elkábitja, de mindenesetre kihajtja a gilisztákat a mesterséges hasmenések alkalmával. Tulajdonképpen tehát, ha a kúra közben újabb önbeoltás nem történik, akkor 20 nap alatt meg kell a gyermeknek szabadulnia a gilisztáktól.

A gilisztakúra a következőképpen hajtható végre. A kellemes ízű féregüző csokoládéból vagy cukorból annyit kell naponta bevenni, hogy legalább is naponta kétszer legyen gyenge hasmenésszerű széke. Ezt a naponként kétszeri széküröléses kúrát 21 napig kell egyfolytában folytatni úgy, hogy közben egyetlen egy napot sem szabad kihagyni kétszeri híg székürülés nélkül. Egyedül a fokhagyma forrázatából vagy másból készült magas beöntések nem segítenek, mert a már említett, fent, magasan a vékonybélben élő fiatal gilisztákat a beöntés nem fogja kihozni. A hashajtás mellett alkalmazott beöntések azonban csak még jobban elősegítik a férgek eltávolítását. E célra legjobb és leghatásosabb fokhagyma forrázat vizével langyosan végezni a beöntéseket.

A már említett, önmaga által való újra és újra való beoltások a következőképp kerülhetők el: Lefekvés előtt minden este a viszkető területeket vékonyan bekenjük szürke higanykenőccsel (népiesen huszárzsír). Ez a kenőcs a kijövő gilisztákat és a lerakott peték nagy részét megöli és egyúttal a viszketést is megszünteti. Ezután a gyermekekre úszónadrágot kell húzni. Az úszónadrágban való alvás megakadályozza azt, hogy a vé-

letlenül mégis vakaródzó kéz hozzá érjen a fertőzött bőrhöz. Az úszónadrág nélkül való alvás az egész féregűző kúrát semmivé teszi. Reggel, a felöltözés előtt a higanykenőcsöt szappannal és melegvízzel le kell mosni, mert az állandó bekenés ekcémát okozhat. Nappal kenés nélkül van a gyermek, mert a ruhákon keresztül való vakaródzás nem fertőzheti meg a kéz ujjait. Az önbeoltás tehát szinte 100% ban éjjel történik, ha nincsen a gyermekén úszónadrág. A reggel levetett úszónadrágot nappal lúgos vízben ki kell főzni és csak kifőzés után szabad újra felvenni. A nappal viselt alsónadrágot pedig este rögtön a levetés alkalmával vízbe kell dobni és azután ki kell főzni. Két darab úszónadrággal és két darab alsónadrággal végig lehet vinni a kúrát. A körmök levágása, a kezeknek állandó mosása különösen étkezés előtt, elengedhetetlen szükségesség. Aki végleg és alaposan meg akar szabadulni a gilisztáktól, annak ezt a szigorú kúrát be kell tartania.

A féregűző szer és a higanykenőcs (huszárszír) recept nélkül is kapható a patikában. Két közismert ilyen jó szer ismeretes, ezeknek a hatásuk is egyforma, nem mérgezők, kellemes ízűek. Ez a két szer az „Oxymors” és az „Oxylax”. Sőt már egy csomagolásban lehet kapni a kenőcsöt és a hashajtószert is. Újabban salvarsannak szájon keresztül való adagolásával is kísérleteznek a bélférgek ellen, ami azonban csak orvosi felügyelet mellett végezhető, míg az előbb leírt kúra ú. n. jól bevált háziszer, amivel a szülők is elvégezhetik a féregűzést.

Dr. Kemény Gyula.

Pályázat.

Pályázatot hirdetünk annak pontos és részletes összeállítására, hogy milyen különös feladatok hárulnak a csendőrségre az év egyes hónapjaiban, vagyis, hogy a portyázó járőröknek melyik hónapban mire kell a figyelmüket különösképpen kiterjeszteniük?

A felsorolást havonként kell összeállítani, januárral kezdve és decemberrel végezve. A tennivalókat csak címszószerűen kell felsorolni; azt, hogy azokat miként kell fogatosítani, nem kell leírni, de utalni kell a törvényre, rendeletre stb. és annak szakaszára, amely a felemlített tennivalót elrendeli. Csak országos érvényű rendelkezéseket kell figyelembe venni, törvényhatósági vagy más szabályrendeletet nem.

Természetes, hogy csak olyan tennivalókat kell felsorolni, amelyeknek elvégzése vagy ellenőrzése egy bizonyos időszakhoz van kötve, illetve amelyekre valamelyik hónapban vagy az év egy bizonyos szakának hónapjaiban a csendőrnek különös figyelmet kell fordítania. Ha a tennivalót vagy ellenőrzést több hónapban át vagy több hónapban kell végezni, azt minden hónapnál külön-külön fel kell említeni.

Nem kell felsorolni azokat a tennivalókat, amelyek a csendőrségnek az egész éven át egyforma munkát adnak, vagyis amelyeknek nincsen úgynevezett időnyük.

A pályázaton csak a csendőrség legénységi állományú egyénei vehetnek részt. A legjobb pályamunkát 50 pengő, a másodikat 30 pengő, a harmadikat pedig 20 pengő jutalomban részesítjük. Határidő: december 1. Az eredményt a karácsonyi számunkban fogjuk kihirdetni.

CSENDŐR LEKSZIKON.

175. kérdés. *Kazánrobbanás történik; a gépész meghal, két másik egyén súlyosan megsebesül. Feltétlenül meg kell-e jelennie a járőrnek a helyszínen s meg kell-e indítania a nyomozást bűncselekmény gyanúja miatt?*

Válasz. A járőrnek ily esetben haladéktalanul a helyszínre kell mennie s a nyomozást rögtön meg kell indítania. Először is azért, mert természetellenes halálesetről van szó, másodszor pedig azért, mert minden ipari balesetnél az a gyanu, hogy a balesetet valakinek gondatlansága idézte elő. tehát a Btk. 290. §-ába ütköző emberölés, illetőleg a 311. §-ába ütköző gondatlanság által elkövetett súlyos testi sértés vétségéről lehet szó. Kazánrobbanásnál mindenesetre fontos a helyszíni helyzet pontos megrögzítése, hogy lehetőleg változatlanul álljon a közigazgatási vagy bírósági szakértői szemle végett fogatosítandó eljárás rendelkezésére. Különösen valamely bűncselekmény fennforgása szempontjából fontos megállapítani, hogy a gőz azánt hatósági bejelentés és ellenőrzés alapján tartották-e üzemben, megfelelő képesítésű gépész kezelte-e, mily állapotban volt a gőzkazán a robbanás előtt és utána, mi az oka a robbanásnak? Meg kell állapítani a gőzkazán tulajdonosának és használójának, a gőzkazán körül foglalatostokodóknak nevét, az üzembentartás összes körülményeit. Minthogy pedig az igazi, a pontos és megbízható nyomozás különleges szakismereteket is igényel, a járőr jól teszi, ha a kerületi iparfelügyelővel is érintkezésbe lép s tőle a szakkérdésekben felvilágosítást kér.

A gőzkazánok üzembentartásának ügyét, különös tekintettel az iparfelügyelők szolgálati munkakörére, az 1901. évi 17001. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet szabályozza. Ez a rendelet sorolja fel azokat a kihágási s közigazgatási hatósági elbírálás alá eső eseteket, amelyek a rendelet különleges intézkedéseiben foglalt szabályok szándékos vagy gondatlan megsértését foglalják magukban.

Minthogy a Kbt. 111. §-a a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozó kihágásnak nyilvánítja általában a gőzgépekre vonatkozó, az életbiztonság és az egészség oltalma végett kiadott rendelet vagy szabályrendelet megszegését, sokszor nehéz eldönteni, hogy az észlelt szabálytalanság elbírálása közigazgatási vagy bírósági elbírálás alá tartozik-e. A csendőrtől senki sem kívánja, hogy az ilyen kérdés eldöntésével foglalkozzék, azért legcélszerűbb, ha állandóan az ilyen tárgyú feljelentést az illetékes kir. járásbíróságnál tesszük meg.

176. kérdés. *Büntetőjogi elbírálás alá eshetik-e a kölcsönbe vevőnek az a cselekménye, hogy a kölcsönbe vett tárgyat a kikötött határidőben nem adja vissza a kölcsönadónak? Jogi értelemben véve, van-e különbség ily esetben a pénzkölcsön és a haszonkölcsön között?*

Válasz. Ha helyettesíthető dolgot (pénzt, gabonát, érték-papírt stb.) engednek át másnak tulajdonába, azzal a kikötéssel, hogy az adós nem a kapottat, hanem azzal azonos nemű és mennyiségű más dolgot tartozzék visszaadni: kölcsönszerződés létesül. Ha pedig valamely ingó vagy ingatlan dolgot ingyenes használatra azzal a kötelezettséggel engednek át másnak, hogy azt a szerződésszerű időben, ugyanabban az állapotban visszaszolgáltassa: haszonkölcsön a neve a megkötött szerződésnek.

Mindekét szerződés polgári jogügylet, amelyből eredő minden jogvita általában polgári perútra tartozik.

Ha azonban valamelyik szerződő felet, rendszerint az adóst, rosszhiszeműség, a másik szerződő fél megkárosításának szándéka vezette s ez a megkárosodás be is áll, nincs jogi akadálya annak, hogy a sértett fél a polgári perút helyett büntetőútra vigye a dolgot s így védelmezze meg jogait.

Ha közönséges kölcsönről van szó, ahol a kölcsönvett dolog az adós tulajdona lett, a büntető eljárás alapja az

adós ama ténye lehet, hogy a másik felet rosszhiszeműen, fondorlatosan megtévesztette s így jogtalan vagyoni előnyhöz jutott, míg a másik fél megkárosodott. Büntetőútra tartozik tehát annak az adósnak eselekménye, aki magát hazugul gazdag embernek adja ki, hogy kölcsönhöz jusson, míg a lejáratkor füle botját sem mozgatja a kölcsön visszafizetése végett, hanem egyszerűen odébb áll. Az ilyen adóst méltán lehet csalás miatt felelősségre vonni.

Haszonkölcsön esetében a kölcsönbe vett tárgy nem kerül az adós tulajdonába, tehát ha a kikötött határidőben a kölcsönvett dolgot nem adja vissza, hanem jogtalanul eltulajdonítja vagy azzal tudatosan, mint sajátjával rendelkezik (például elzálogosítja), mint sikkasztó bűnvádi felelősségre vonható.

177. kérdés *M gírhath-e a járőr a m. kir. állami rendőrség őrszemélyzetéhez tartozó személyeket bizalmi egyénekül a csendőrségi nyomozás során?*

Válasz. Semmiféle szabály nem tiltja azt, hogy a m. kir. államrendőrség őrszemélyzetének tagjai adott esetben bizalmi egyénekül szerepeljenek, azonban a bizalmi egyén alkalmazásának célja az, hogy a hatósági eljárás során a nyomozást hivatásszerűen ellátó egyének mellett nem hivatásszerű elemek legyenek a hatósági eljárás tanúi. A bizalmi egyén érdektelen képviselője a polgári társadalomnak s személyében mintegy a polgári öntudat jelenik meg a hatósági eljárásban. Természetes, hogy a hatóság is képviselője a polgári társadalomnak, benne is kell élnie a polgári öntudatnak, a bizalmi egyént azonban nem feszélyezheti a hatósági közeg felelősségérzete, amelynek fegyelmi, bűnvádi és vagyoni felelősséggel kell számolnia s így bizonyos esetekben, nevezetesen akkor, amidőn lényegileg a hatósági közeg eljárásának megbírálásáról van szó, elfogulatlan tanu lehet. Évégből tehát lehetőleg mellőzni kell oly bizalmi egyének alkalmazását, akik maguk is hatósági személyek, hogy ezek a bizalmi egyének ne legyenek illethetők adott esetben az elfogultság vagy tévesen értelmezett érdekközösség, hivatásbeli szolidaritás gyanújával. Minthogy pedig az ilyen szempontok szerint kiválasztott bizalmi egyének persze a hatósági eljárás megítélésében rendszerint teljesen avatatlanok, a gyakorlatban alkalmaztatásuknak jelentősége bizony kétes.

178. kérdés *Mily törvényes szabályok vonatkoznak az egyes községekben tartott sertés-apaállatok tartására és használatára? Mily eset minősíthető zugfedeztetésnek s büntetés alá esik-e ez?*

Válasz. Az 1894:XII. törvénycikk intézkedik általában az okszerű állattenyésztés érdekeinek megvédése végett az apaállatok tartásáról és használatáról. Az ország ú. n. tenyészkörületekre van beosztva s minden tenyészkörületre meg van állapítva, milyen fajták tenyésztését támogatják hatóságilag. A törvényhatóság határozza meg, hogy területén az egyes állatnemeknél (ló, szarvasmarha, juh, sertés) hány anyaállathoz kell beszerezni egy apaállatot. A közös használatra szolgáló apaállatok beszerzéséről a község, illetve a birtokosság tanácsa gondoskodik, mulasztás esetén erről a hatóság gondoskodik a község költségére. Az apaállatok megvizsgálására minden járásban mezőgazdasági bizottságot kell alakítani. Ennek tagjai: a főszolgabíró, mint elnök, a járási állatorvos, a járásban levő gazdasági iskola egyik tanítója, a járásban lakó erdész, továbbá a törvényhatóság választotta 4-6 tag. E bizottság működését törvényhatósági szabályrendelet állapítja meg. Megfelelő minőségű s fajtájú sertéskanoknak beszerzése elegendő számban a bizottság szemléléséhez s az általa kiállított igazolvány elnyeréséhez van kötve.

Ha köztenyésztésre használatba vett valamely apaállatra tenyésztő igazolványt be nem szereztek vagy ilyen apaállatot másnemű állatokkal együtt kihajtanak a közös legelőre, az 1894:XII. t.-c. 94. §-a g) pontjába ütköző kihágás létesül. Ez a zugfedeztetés esete, amely súlyosabb elbírálás alá esik, ha nyereségvágyból vagy foglalkozásszerűen üzik. A büntető eljárás megindítása 18 hó alatt évül el.

Saját és alkalmazottainak anyaállataihoz mindenki tevése szerint való apaállatot használhat, tekintet nélkül az okszerű tenyésztés követelményeire.

A nemtudás művészete minden jó házból való leány nevelésének koronája, s ezt oly gondosan csöpgögtetik belé, hogy végre már saját gondolatait és tudását sem tudja.

H. G. WELLS.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Sorozatos pénzlopás kiderítése.

Írta és nyomozta: MÓDOS GERGELY törzsőrmester (Szil).

1931 február 27-én Kadar Péter,* szili lakos, gőzmalomtulajdonos telefonon felkérte a szili őrsparancsnokságot, hogy a legközelebb arra felé szolgálatba induló csendőrijárőr feltétlenül keresse őt fel, mert bizalmas ügyet akar vele közölni.

Az őrsparancsnok engem és Nagy János II. őrmestert vezényelt ki helyi szolgálatba és meghagyta, hogy azonnal menjek a malomtulajdonoshoz. A malomtulajdonos a következőket adta elő:

A gőzmalomból eladott liszt, korpa, gabona stb. terményekért kapott pénzt a malomban levő irodájának záras asztalfiókjában helyezi el. Február 26-án este, amikor utoljára tett be két darab 10 pengős bankjegyet, az összes pénznemeket jegyzékbe foglalta. Tette ezt azért, mert reggelként, midőn az asztalfiókot ki szokta nyitni, már többízben vett észre kisebb változásokat és arra gondolt, hogy valaki az ő tudta és engedélye nélkül oda belenyul, esetleg pénzt is lophat.

27-én reggel megolvasta a pénzt és arról győződött meg, hogy egy darab 10 pengős papírpénz hiányzik. Gyanuja nem volt senkire.

A helyszín megismerésénél láttam, hogy az íróasztal vékony deszkából készült, gyenge alkotmány. A zár teljesen sértetlen volt, azon a legcsekélyebb karcolást sem lehetett látni. Az asztal alá bújva megfigyeltem, hogy ott, ahol a zár nyelve a fedőlapban kivágott lyukba ér (záródik), a festék a fedőlapról le van horzsolva. Ezen jelenség csak úgy állhatott elő, hogy a fiókot bezárt állapotban többször erőszakosan kihúzták. Meg is próbálkoztam a kihúzással, de nem sikerült. Ezután egyik kezemmel az íróasztal fedőlapját felfelé emeltem, a másik kézzel pedig a fiókot kihúztam. A kísérlet sikerült, mert a fiók teljesen nyitva állott előttünk. Így a lopás elkövetésének módjáról tiszta képet nyertem. Most már gyanúsított személyét illetően kezdtem gondolkodni. Megállapítottam, hogy a malomban két molnársegéd, egy fűtő, egy-két nap-számos és egy fiatalkorú molnártanonc volt alkalmazásban. Az irodában Anderkó János őrnök dolgozott. Az irodát a molnártanonc szokta takarítani. A személyzet közül tehát csupán ennek a két egyénnek volt alkalma és jogcíme feltűnés nélkül és egyedül az irodában tartózkodni. Ez a körülmény valószínűvé tette egyikük vagy másikuk bűnösségét, de azért a személyzet többi tagjait is figyelembe kellett vennem, mert az irodaajtó nem szokott zárva lenni és így alkalmi besurranással is számolni kellett. Anderkónak az alkalma megvolt ugyan a lopás elkövetéséhez, de egyénisége bűnössége ellen szólt. Már hosszú évek óta volt a malomnál alkalmazva, mely idő

* A neveket megváltoztattuk. Szerk.

alatt kifogástalan magaviseletet tanúsított s a községben is jó hírnévnek örvendett. Az ő személyét ezért egyelőre kikapcsoltam. A következő lépésem egy kis lélektani kísérlet volt. Tanulmányozni akartam a csendőrijárőr megjelenésének hatását az egyes arcokon, ezért felkértem a tulajdonost, hogy kíséren bennünket a malomba, megtekintjük. Szívesen és készséggel eleget tett kívánságomnak. Beléptünk. Figyeltem az arcokat. Hatást csak a tanoncra tettünk. A fiú elsápadt, majd elpirult és nagyon idegesen végezte a munkáját. Ezt jó jelnek vettem. Nem akartam azonban ajtóستól a házba menni. Bizonyítékom még nem volt. Kikérdezését ezért még nem tartottam célszerűnek. Azonnali megmotozását is feleslegesnek tartottam, mert valószínű volt, hogy a pénzt nem tartja magánál. Először bizonyítékokat akartam szerezni. Ezért a malomból eltávoztam, hogy a tanonc legénytársainál érdeklődjem felőle. A községben megtudtam, hogy a tanonc teljesen szegény napszámoscsaládból származik. Szüleitől pénzt egyáltalán nem kap. Vasárnaponként a vendéglőben mégis 4—5 liter bort fizetett legénypajtásainak. A vendéglős ezt természetesen nem akarta beismerni, mert gyanúsított fiatalokú volt s így nem lett volna szabad részére szeszesített kiszolgálni. Midőn azonban a gyanúsított legénypajtásainak bemondását is közöltem vele és látta, hogy a fiú borozásáról a legrészletesebben vagyok értesülve, beismerte, hogy a fiú többízben fizetett 4—5 liter bort a legénytársainak és hogy állandóan volt pénze.

Most már elérkezettnek láttam az időt, hogy gyanúsítottat kikérdezzem. Ugy határoztam, hogy a tanoncot este 6 órakor, amikor a munka befejeztével a malomból távozik, őrizetbe veszem és rögtön meg is motozom. Valószínűnek tartottam ugyanis, hogy a fiú a lopás elkövetése után a lopott pénzt a malomban alkalmas helyre elrejtette, azzal, hogy majd hazaviszi. A malomban láthatta, hogy a járőr őt teljesen figyelmen kívül hagyta, így feltételeztem, hogy az elrejtett pénzt, amikor hazafelé indul, magához veszi. Számításomban nem is tévedtem. 6 órakor a járőr két bizalmi egyénnel a kapuban alkalmas helyen várta a tanoncot. Őrizetbe vettem és a malomhoz tartozó alkalmas szobában rögtön megmotoztam. Találtam nála 9 darab 1 pengőst és egy doboz Mirjam-szivarkát. A pénz holszerzésére vonatkozólag azt adta elő, hogy azt egy-egy pengőnként borravalóképpen kapta. A szivarkát pedig egy ismeretlen egyén ajándékozta neki, aki a malomból egy-két nappal előbb lisztet vásárolt.

Tudtam, hogy a fiú védekezése nem felel meg a valósnak, ezért a szemébe mondtam, hogy tudomásom van arról is, hogy a Kozák-féle vendéglőben vasárnaponként 4—5 liter bort fizetett legénypajtásainak. Ezen kijelentés hatása alatt a fiú nagyon küzdött magával, de a cselekményt még mindig nem ismerte be, hanem azzal védekezett, hogy szokott kártyázni s a bort is a nyereségből fizette. A nyomozás folyamán beigazolást nyert, hogy a fiú tényleg kártyás, de hogy mikor mennyit nyert vagy veszített, azt nem lehetett megállapítani.

Konokul tagadott, de mégis sejtettem, hogy újabb bizonyító adat hatása alatt beismeri a lopás elkövetését. Erre a Mirjam-szivarka származásának igazolását láttam legalkalmasabbnak. A malomtulajdonostól és alkalmazottaitól érdeklődtem, hogy a fiú körülbelül hány darab cigarettát szív el naponta. A bemondások alapján feltételeztem, hogy naponta legkevesebb 10—12 darabot fogyaszt. Még afelől is érdeklődtem, hogy a lopás elkövetésének napján volt-e olyan egyén a malomban, akiről fel lehetett tételezni, hogy 20 darab Mirjam-cigarettát

adott volna a tanoncnak, továbbá, hogy a fiú milyen szerephez jut a vásárlóközönséggel szemben. A fiú védekezése itt is megdőlt, mert senkit sem szolgálhatott ki, a lisztet stb. árukat vagy a napszámosok, vagy a vásárló maga viszi ki a kocsijára. A fiút továbbra is őrizetben tartottam, én pedig a községben levő dohányelárusító helyekre mentem. Az egyik dohánytőzsdében megállapítottam, hogy a fiú 27-én délelőtt vásárolt egy doboz Mirjamszivarkát és 10 pengős bankjeggyel fizetett. A bankjegyet nem tudták előadni, mert már továbbadták.

Ezen megállapítást a gyanúsított elé tártam és kijelentettem, hogy oda fogom kíséreni, ahol a lopott 10 pengős bankjegyet felváltotta. Erre sírva fakadt és a lopást beismerte. Beismerte még, hogy 6—7 esetben nyitotta ki a fiókot a már leírt módon s minden alkalommal 5—10 pengőt lopott onnan el. A lopott pénzből egy pár cipőt is csináltatott magának, melynek árát még teljesen nem is fizette ki.

Gyanúsítottat a fiatalokúak bíróságához jelentettem fel.

*

A leírt nyomozás kiindulópontját képező bűncselekmény — csekély értékű lopás — nem bonyolult és nem is érdekes. A nyomozása azonban már tanulságot nyújt. Eltekintve attól, hogy a járőr a nyomozást gondolkodó fővel és példás tervszerűséggel hajtotta végre, rá akarunk mutatni a kísérletek hasznosságára. A járőr fizikai és lélektani kísérletet hajtott végre. Egyik segítségével a cselekmény elkövetési módját tisztázta, a másikkal támpontot nyert a gyanúsítható személyre vonatkozólag.

A gödöllői nyaralás befejezése. Kormányzó Úr Ö Főméltósága gödöllői nyári tartózkodása október 2-án végetért. Ö Főméltósága a csendőr örkülönítményt személyesen méltóztott megsejmlélni, legfelsőbb megelégedését fejezve ki a különítmény tagjainak példás magatartásáért. Az örkülönítmény ezután díszmenetben vonult el a Kormányzó Úr előtt, aki elutazása előtt fogadta a gödöllői szárnyparancsnok jelentkezését s teljes megelégedése mellett elismerését s köszönetét nyilvánította a csendőrség kitűnő szolgálataiért.

Kormányzó Úr Ö Főméltósága adománya az inségakcióra. Kormányzó Úr Ö Főméltósága az inségben levő földművelő lakosság részére egy vagon búzát ajánlott fel, egyúttal pedig a Főméltóságú Asszony inségakciójára 10.000 pengőt adományozott.

Köszönetnyilvánítás. A Magyar Kerékpáros Szövetség múlt hónap 4—8-a között megrendezett nemzetközi dunántúli kerékpáros körverseny lebonyolításával kapcsolatban az alábbi köszönő átiratot intézte a szombathelyi III. kerületi parancsnoksághoz: „A folyó évi szeptember 4—8-a közötti időben megrendezett ötnapos nemzetközi dunántúli kerékpáros körversenyünk a legteljesebb erkölcsi siker jegyében folyt le. Ez az öröndetes siker nagymértékben annak köszönhető, hogy a verseny útvonalába eső hatóságok, de a városok és községek lakossága is, a legnagyobb készséggel támogatta országos szövetségünket a verseny lebonyolításában. A versenyt szágos szövetségünket a verseny lebonyolításában. A versenyt autón kísérő olasz kiküldöttek és külföldi ujságírók a leg-

nagyobb elragadtatással emlékeztek még a hatóságok támogatásáról. Amidőn a Magyar Kerékpáros Szövetség országos tanácsa nevében is hálás köszönetünket fejezzük ki a tekintetes Címnek, hogy ebben a nagyszabású és egész sportvilág figyelmét felkeltő versenyünkben szívesek voltak bennünket támogatni, fogadják őszinte tiszteletünk kifejezését."

A pécsi nyomozó alosztály működésének megkezdése. A pécsi IV. nyomozó alosztály október 1-ével a közbiztonsági szolgálatba bekapcsolódott. Telefon hívószáma: 33—27.

Hindenburg 84. születésnapja. Hindenburg német birodalmi elnök a napokban ülte meg 84. születésnapját Berlinben. A kormány nevében Brüning kancellár levelet intézett az elnökhöz, amelyben őszinte szerencsekívánatait tolmácsolta. Üdvözlőtáviratot küldtek az összes tartományi kormányok és igen sok egyesület is. A külföldi államfők közül üdvözlőtáviratot küldött az olasz király, a *Kormányzó Úr Ö Főméltósága* és *Mussolini* is.

Az őrsparancsnokképző iskola értesítője. Az 1927—1931. iskolai évekről értesítőt állított össze és tett közzé a szombathelyi őrsparancsnokképző iskola parancsnoksága. Az köztudomású dolog, hogy az őrsparancsnokképző iskolában magas színvonalú, komoly kiképzés folyik évről évre, de hogy ennek a munkának mennyi ága van, hogy mi mindenre kiterjed a kiképzést vezetők és végzők figyelme, azt csak ennek az értesítőnek az áttanulmányozása után láthatják azok, akik az iskola működését közvetlenül és részleteiben nem ismerhetik. Egy ilyen intézmény, mint amilyen a mi őrsparancsnokképző iskolánk, bizonyos színvonalat különösebb teljesítmények nélkül is, szinte önmagától szokott elérni anélkül, hogy a dologban érdekelték feltünőbb tevékenységet mutatnának. Ezt az átlagos színvonalat azonban a szombathelyi őrsparancsnokképző iskola messze túlszárnyalja. Olyan rendszert teremtett magának a hallgatók szolgálati és kulturális kiképzéséhez, az iskola ügyeinek vitelével megbízottak olyan lelkes, öntevékeny, nagyszerű munkát végeztek, hogy az eredmények élesen kiugranak a megszokott keretkből. Azok az eredmények, amelyek ebben az értesítőben összesűrítve is nagy anyagot tárnak elénk, megérdemlik az elismerést. Be-

vezetőnek *Benedek Mihály* százados komoly tanulmányát olvassuk a vallás és nemzeti eszme szerepéről az őrsparancsnoknevelés terén. Továbbiakban megtaláljuk az iskola működésével kapcsolatos történelmi visszapillantást, beszámolót a tanulmányi és fegyelmi állapotokról, a tananyagkeretről és tancélról, a hallgatók egészségi állapotáról és óramulasztásairól, a tanulmányi kirándulásokról, az énekkarról, szakkönyvtárról, bűnügyi múzeumról, a tanszertárról, az iskola oktatói és közigazgatási szerveiről, a tisztikar tevékenységéről, az előképzettség, kor, családi állapot, rendfokozat szerinti eredményeket grafikonokban látjuk összefoglalva és egymással szembeállítva, adatokat találunk a hallgatók által elért általános eredményről, a hallgatók megoszlásáról vallás, anyanyelv és nyelvismeret szerint, a céllovás eredményeiről s végül megtaláljuk az egyes tanévekben tanfolyamot végzettek érdemsorozatát (sorrendjét). Részletesebben nem számolhatunk be az egyes fejezetek tartalmáról, mert az igen terjedelmes. Legnagyobb értéke ennek az értesítőnek az, hogy tárgyilagos. Reklámszerűségnek, általában megszokott ilyennemű színezéseknek, túlzásoknak jelét, nyomát sem találjuk benne s így az iskola hű tükrének tekinthetjük. A csendőrség s vele a közbiztonság színvonalának egyik leglényegesebb alapja szerintünk az, ha jók az őrsparancsnokok, abban pedig nem kételkedünk, hogy ebből az iskolából más őrsparancsnokok ki sem kerülhetnek. Az értesítőt a szombathelyi Martineum Rt. könyvnyomdája nyomta.

A csendőrségi szakkönyvtár új könyvei. A szombathelyi csendőrségi szakkönyvtár újabbban következő műveket szerezte meg: I. csoportba: Utasítás a bírói és rendőri hullavizsgálat körül követendő eljárás iránt. — *Dános M.*: A vízjogi törvény. — *Dr. Steinecker Ferenc*: A hamisítások tilalmazása. — *Dr. Schwartz Izidor*: Jogi műszótár (magyar, német). — *Dr. Somogyi István*: Törvényeink betűsoros mutatója. — A közveszélyes munkakerülőkéről szóló 1913:XXI. t.-c. — *Dr. Ringert János*: A mozgófényképüzemek és filmügyek rendszete. — *Dr. Pápai Ignác*: Az evezősökre vonatkozó rendeletek magyarázatos gyűjteménye. — *Toldy Ferenc*: A Magyarbirodalom alaptörvényei. — *Dr. Finkey Ferenc*: A kir. ügyészség teendői az új büntetőnovellával kapcsolatban (1928). — Igénylet a Nyut. szerint.

F • I • G • Y • E • L • E • M !

A m. kir. csendőrség körében folyton fokozódó érdeklődés nyilvánul meg a motorkerékpárok iránt, azonban tudomásunk van arról is, hogy a teljesen új motorkerékpárok megvásárlása sokaknak súlyos terhet jelent. Ezt a terhet akarjuk lényegesen csökkenteni amikor közöljük, hogy néhány darab igen jó állapotban levő, dús felszerelésű

250 TYPUSÚ

használt gépet tudunk igen olcsón, — kedvező részletre — a m. kir. csendőrség tagjainak rendelkezésére bocsátani. A gépek csere útján kerültek birtokunkba, azok gyárilag generáljavításon mentek keresztül, teljes üzembiztosságukért és használhatóságukért cégünknek a csendőrök által jólismert neve kezeskedik.

Ajánlatokért személyesen vagy írásban új címünkre:

Budapest, VI., Lehel-utca 25

szíveskedjék fordulni.

Ezrednap. A pécsi Béla király 8. honvéd gyalogezred most tartotta meg első ezrednapját. Október 1-én 6 órakor zenés ébresztő volt, majd délelőtt 9 órakor valamennyi felekezet templomaiban ünnepi istentiszteletet tartottak. Fél 11 órakor a Ferenc József-laktanyában ezredünnepség volt, melyen *vitéz Alsászy Károly* alezredes méltatta az ünnep jelentőségét.

Az ötös tüzéronkéntesek szolgálati jubileuma. A volt 5. tábori tüzérezred 1881 október 1-én bevonult egyéves önkéntesei október 1-én ünnepelték katonaeletük ötvenedik évfordulóját. Az ünnepség misével kezdődött, amelyet dr. *Hász István* tábori püspök tartott a helyőrségi templomban Budapesten. Utána megkoszorúzták a hősök emlékkövét és ünnepi bankettre gyűltek össze a Gellért-szálló különterében.

Hősök emléke. A Zita királyné nevét viselő volt cs. és kir. 16. huszárezred a világháborúban hősi halált halt ezredbajtársainak Hajdu, Békés, Bihar vármegyék és Debrecen város segítségével hősi emléktáblát emelt Debrecenben, amelyet október 18-án lepleznek le.

A József Müegyetemi Segélyegylet a nyugatmagyarországi harcokban hősi halált halt tagjai emlékére október 5-én déli 12 órakor Budapesten, az egyesület tanácstermében emlékünnepet rendezett.

A nagykörösi HONSZ a napokban díszközgyűlés keretében osztotta ki 181 nagykörösi rokkant hősnek a sebesülési érmeiket, hetvennek pedig a Károly-csapatkeresztet. Az ünnepi beszédet *Okos Gyula* ókéskei református lelkész, a 38. gyalogezred volt tábori lelkésze mondta, majd a levették feltűzték a kitüntetések a hősök mellére. Ezután a Hősök szobrához vonultak és koszorút helyeztek el a talapzaton.

Ezredünnep Veszprémben. A volt 31. honvéd gyalogezred szeptember 27-én régi állomáshelyén, Veszprémben ezrednapot rendezett. A Szent Imre-téren ez alkalommal tábori misét tartottak, melyen több volt ezredbajtárs vett részt.

Felhívás. Felkérlek mindazokat, akik a volt m. kir. budapesti 1. honvédgyalogezredben százaskabányai *Hoffmann Géza* százados parancsnoksága alatt álló 13. (később 9.) századnál szolgálatot teljesítettek, hogy a 20 éves század-találkozó előkészítése céljából címüket haladéktalanul közöljék a következő bajtársakkal: *Halász József*, Budapest, VI., Paulay Ede-utca 20, III. 14, vagy *Marczinek István*, Budapest, X., Simor-utca 4, XII/a. lépcső, I. 4.

Meghalt Irmanow cári tábornok. Irmanow Alexandrovics orosz tábornok, a volt cári hadsereg egyik legkiválóbb tagja szeptember 29-én 79 éves korában Újvidéken meghalt. Irmanow volt az, aki 1901-ben az orosz büntetőhadjáratot vezette

Mongoliában, majd 1905-ben, az orosz-japán háborúban Port-Arthur egyik erődjének védelmezője volt. 1915-ben Irmanow vezette azt az orosz hadsereget, amely a Kárpátokon át betört Magyarországra. 1918—20. évek alatt Wrangel-hadseregében a vörösek ellen küzdött.

142 „légi kihágás” három hónap alatt Amerikában. Az Egyesült-Államok légiforgalmi rendőrsége a folyó év első negyedéről a következő légi kihágási statisztikát közli: megbüntettek veszedelmes repülés miatt 65, alacsony repülés miatt 42, pilótaengedély hiánya miatt 28, kivilágítatlan repülőgép miatt 4 és számjelzőtáblák hiánya miatt 3 repülőt. Akárcsak nálunk a biciklistákat.

Pályázati hirdetés. Mátyásföld, repülőtéri vendéglő bérletére 1932 január hó 1-től kezdődőleg pályázatot hirdetnek. A bérletre pályázhatnak: a) hadirokkantak, b) katonai és csendőrnnyugdíjasok, c) az a) és b) pont alatt felsoroltak özvegyei, d) továbbá mindazok, kik vendéglői iparjoggal bírnak. A pályázók kérvényeiket 1931 november hó 15-ig kötelesek a mátyásföldi m. kir. repülőtéri csendőrkülönítmény parancsnokságához benyújtani. A kérvényeknek az alábbi, *hiteles okmányokkal* igazolt adatokat kell tartalmazniok: 1. név, vallás, foglalkozás; 2. katonai szolgálat igazolása (özvegyeknél a férj katonai szolgálatának igazolása); 3. életkor; 4. családi állapot (családtagok száma, gyermekek neve és kora); 5. vagyoni állapot (rendelkezésre álló összeg); 6. egészségi állapot (hatósági orvosi bizonyítvány); 7. erkölcsi bizonyítvány; 8. magyar állampolgárság. Ugy a kérvény, mint annak mellékletei a törvényszerinti okmánybélyegekké láthatók el. A bérletért fizetendő: 1. a lakásul szolgáló helyiségek után negyedévenként előre 90 (kilencven) pengő; 2. a vendéglő céljait szolgáló helyiségekért a mindenkori forgalmi adónak megfelelő összeget kell bér címén fizetni, havonta utólag; 3. a bérleti összegeken kívül a lakás és vendéglő helyiségeiben fogyasztott villany- és vízdíj a bérlet külön terheli. Hiányosan felszerelt kérvényeket figyelembe nem veszünk. Mátyásföld, 1931 október hó 6-án. *M. kir. repülőtéri csendőrkülönítmény-parancsnokság, Mátyásföld, repülőtér.*

Dícséret. A m. kir. csendőrség felügyelője dícsérő okirattal látta el: A pécsi IV. kerület állományából: *Keller Péter* és *Kovács István* I. gazdasági tiszthelyetteseket, mert hosszas csendőrségi szolgálati idejük alatt különböző beosztásukban de különösen, mint irodai segéd munkások, teendőiket példás szorgalommal, szakértelemmel és igen jó eredménnyel látták el; alárendeltjeiket helyes irányban, hazafias szellemben nevelték és előjáróikat hathatósan támogatták; *Kadarkúti János* tiszthelyettest, mert hosszas csendőrségi szolgálata, de különösen 10 év óta; *Németh Antal* tiszthelyet-

Hegedű-Harmonika-Trombiták,

Citera, Tambora, mindenfajta zenekari fa- és fémfúvós hangszerek és **Harmonikákat** csakis megbízható, jó gyártmányokat hozunk forgalomba. **Rakóczy-tárogató** saját találmány. **Óvakodjunk** álgyárosok által felajánlott, külföldön készült utánzatoktól. Hibás hangszereket szakszerűen javítunk. **Árjegyzéket ingyen küld az**

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5. (Budán). Az egyedüli hangszergyár az országban. Több ilyen gyár nincs!

Négy évtizede vásárolnak legjobb megelégedésre kiváló

hangszereket
REMÉNYI MIHÁLY

Ötensége dr. József Ferenc kir. herceg és a m. kir. Zeneművészeti Főiskola szállítója.
Budapest, VI., Király-utca 58-60. sz. Kérjen árjegyzéket!

AZ ÖSSZES ELŐÍRÁS SZERINTI EGYENRUHASZÖVETEK

Társasági zubbony- és dolmány-szövetek, úgyszintén mindenfajta polgári ruhaszövetek. Csendőrtisztek és altisztek részére kedvezményes fizetési feltételek mellett kaphatók a

KRASZNER LAJOS CÉGNÉL
BUDAPEST, V. KERÜLET, DEÁK FERENC-TÉR 2. SZ.

test, mert hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt, mint őrsparancsnok, alárendeltjeit helyesen vezette, oktatta és célirányosan befolyásolta; *Papp János* IV. tiszthelyettest, mert hosszu csendőrségi ideje alatt, mint őrsparancsnok és segéd-oktató, teendőit lelkiismeretes buzgósággal, nagy szaktudással és igen eredményesen végezte; *Belák Pál* és *Hideg Vendel* törzsőrmestereket azért, mert hosszas szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálat terén, az átlagon jóval felülemelkedő szorgalommal és teljes odaadással igen szép eredményt értek el; — a miskolci VII. kerület állományából: *Kosztolányi István*, alhadnagy, pásztói szakasparancsnokot azért, mert az állam és társadalmi rend ellen irányuló szervezkedés felderítése és leküzdése terén fáradságot nem ismerő buzgalommal és leleményességével igen szép eredményt ért el.

Kerületi dícsérő okirattal látta el: A budapesti I. kerület parancsnoka: *Barta Ferenc*, *Patai András*, *Brassai Sándor* és *Demeter István* tiszthelyettest, mert a *Kormányzó Úr Ö Főméltósága* gödöllői tartózkodásának biztonsága érdekében a különleges szolgálatot felelősségteljes őrsparancsnoki, illetőleg helyettesi minőségben 2 éven át készséges odaadással, főleg helyettesi minőségben és személyes magatartásával alárendeltjeinek jó példát mutatott; *Urbán György*, *Bükös Márton*, *Török János* és *Kertész Lajos* tiszthelyettest, mert a *Kormányzó Úr Ö Főméltósága* gödöllői tartózkodásának biztonsága érdekében a különleges és felelősségteljes szolgálatot járőrvezetői megbízással éveken át kifogástalan buzgalommal teljesítette és a legénységnek jó példával szolgált; *Sólyom József* tiszthelyettest, mert járőrvezetői minőségben a mezőturi örskörletben leleplezett, messzire szétágazó kommunista szervezkedés nyomozásánál odaadó buzgalommal és kiváló szaktudással működött közre; *Idrányi László*, vitéz *Bessenyei Mihály*, *Kovács István III.*, *Gyetvai István*, *Kiss István I.* törzsőrmestereket, *Póór Pál*, *Lénárt Imre*, *S. Nagy Mihály*, *Szilágyi Ferenc* és *Bajtai János* őrmestereket azért, mert a *Kormányzó Úr Ö Főméltósága* gödöllői tartózkodásának biztonsága érdekében különleges szolgálatukat a felelősségteljes járőrvezetői és járőrtársi minőségben éveken át kifogástalanul teljesítették és jó magaviseletükkel a legénységnek példát nyújtottak; a miskolci VII. kerület parancsnoka: *Osztóczy János* törzsőrmestert azért, mert az állami és társadalmi rend ellen irányuló szervezkedés felderítése és leküzdése alkalmával nyomozást vezető szakasparancsnokát határozottan támogatta.

Nyilvánosan megdicsérte: a budapesti I. kerület parancsnoka: *Soós István* tiszthelyettest, *Gyökér János*, *Vavra József*, *Szakál Pál*, *Balogh Sándor*, *Szabó János* és *Bálint Ignác* törzsőrmestert, *Mészáros István*, *Alföldi Zsigmond*, *Halász (Fischer) Bernát*, *Kerekes Miklós*, *Nagy Antal*, *Kiss Sándor I.*, *Képes János*, *Sándor Dezső*, *Saliga Ferenc*, *Csopák Imre*, *Kiss János II.*, *Iker József*, *Vámosi Zsigmond*, *Kutasi Imre*, *Domokos Pál*, *Kaufmann Ferenc*, *Forgács János* őrmestereket, *Kerekes Aladár*, *Tóth M. István*, *Bucsi Gábor*, *Antal Imre*, *Róka János*, *Csicsári György*, *Horváth G. Tamás*, *Karándi József*, *Pál András*, *Závodi Gyula*, *Zsiros Sándor*, *Kovács Sándor* és *Pálfi István* csendőröket azért, mert a *Kormányzó Úr Ö Főméltósága* gödöllői tartózkodásának biztonsága érdekében a különleges szolgálatot odaadó készséggel s fáradhatatlan buzgalommal teljesítették; *Holmik Ferenc* és *Kiss István III.* törzsőrmestereket, mert mint járőrvezetők, *Dobricza András* törzsőrmestert, *Nagypál Imre*, *Horváth István I.* és *Varrás* törzsőrmestert pedig azért, mert mint járőrtársakat, a mezőturi örskörletben leleplezett nagyarányú és messzire szétágazó kommunista szervezkedés nyomozásánál odaadóan és eredményesen tevékenykedtek; a miskolci VII. kerület parancsnoka: *Ragó Miklós* őrmestert azért, mert az állami és társadalmi rend elleni szervezkedés felderítése és leküzdése alkalmával a nyomozást vezető szakasparancsnokát és járőrvezetőjét hathatósan támogatta.

Őrsparancsnokká kineveztetett: a pécsi IV. kerületben: *Tókos János*, *Csordás Dezső*, vitéz *Varga József X.*, *Kovács Pál II.* és *Somodi Pál* tiszthelyettes.

Elölépett: a debreceni VI. kerületben őrmesterré: *Torma Sándor* csendőr.

Házasságot kötött: a pécsi IV. kerületben: *Paulech Tamás* törzsőrmester *Balázs Rozáliával* *Simonfán* és *Schádl Ádám* törzsőrmester *Bécsi Máriával* *Zákányban*.

Vén András tiszthelyettes és **Göllén József** őrmester martirhalált halt bajtársak hozzátartozóinak a címét keresi a nyíregyházi gy. tanalosztályparancsnokság. Aki tud róluk, közölje az említett parancsnoksággal.

Csendőrségi Közlöny 19. szám. *Személyes ügyek.* *Kormányzó Úr Ö Főméltósága* f. évi július 20-án Budapesten kelt magas elhatározásával *Rományai lovag Czögler Gusztáv* ezredesnek csendőrkerületi parancsnoki és beosztott tábornoki

CSENDŐRTISZTEK, ALTISZTEK ÉS AZOK CSALÁDTAGJAI RÉSZÉRE 62 ÉV ÓTA FENNÁLLÓ CÉGÜNK A GAZDASÁGI NEHÉZSÉGEK DACÁRA IS VÁLTOZATLANUL 10 HAVI RÉSZLETFIZETÉST NYUJT!!!

Az Urak részére:

Kész öltönyök, felöltők
Hubertus kabátok és trench-coatok
Téli kabátok, bundák
Öltöny- és felöltőszövetek
A H. M. új előírásának megfelelő katonai szövetek

Egyéb egyenruhaszövetek nagy választékban
Férfi fehérneműek
Pullóverek, kötött mellények
Fehérneműanyagok méterszámra
Úszóruhák, fürdőköpenyek

Öltönyöket, felöltőket és egyenruhákat mérték szerint készítünk saját műhelyünkben

A Hölgyek részére:

Kész női felöltők és kosztümök
Kész női szövet és selyem, délutáni és estélyi ruhák
Pajzslak, blúzok, aljak
Pullóverek, kötött mellények és kötött kosztümök
Köpeny- és ruhaszövetek
Selymek és műselymek méterszámra
Vászonárúk, sifon stb.

Úszóruhák, fürdőköpenyek
Menyasszonyi kelengyék
Ágygarnitúrák
Kész női fehérneműek
Damasztárú
Asztali készlet
Sezliöntakarók, diszpárnák, szoba- és futószőnyegek

Felöltőket, kosztümöket és ruhákat mérték szerint készítünk saját műhelyünkben

WEISS GYULA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ÁRUHÁZA, BUDAPEST
IV. KERÜLET, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18. SZÁM — TELEFON: 895-41. — FENNÁLL 62 ÉVE!

Az egész világon
legjobban bevált,
legelterjedtebb írógép a

REMINGTON

állásban kifejtett kiválóan eredményes és rendkívül értékes szolgálataiért a *II. osztályú; Zselyonka József és Lóza Jenő* ezredeseknek csendőrkerületi parancsnoki állásukban kifejtett kiválóan eredményes és igen hasznos szolgálataikért a *III. osztályú és Rutkay Arnold* alezredesnek, csendőrkerületi beosztott törzstiszti és parancsnokhelyettesi állásban kifejtett kiválóan eredményes és hasznos szolgálataiért a *IV. osztályú magyar érdemkeresztet* adományozni méltóztatott. — A m. kir. belügyminiszter okiratilag megdicsérte: *vitéz Szinte Gábor* őrnagyot, kerületi beosztott törzstiszti minőségben, *Richnauzky Oszkár* őrnagyot szárny-, illetve osztályparancsnoki minőségben, *Benedek Mihály* századost, kerületi előadótiszti és oktatótiszti minőségben és *Keresztes Béla* gazdasági századost, a csendőrség gazdaság-közigazgatási szolgálata terén hosszabb időn kifejtett igen eredményes és hasznos szolgálataikért. — Adományoztatik: a *II. osztály tiszti szolgálati jel: Tomory Endre* alezredesnek; a *III. osztályú tiszti szolgálati jel: Danielovics Zsigmond* századosnak, *Szaplonczay György* őrnagynak, *dr. Hrabár Endre, Réz István, Nagy István* (nyírvasvári), *Szabó Jenő és Farkas Dezső* századosoknak. — Áthelyeztettek: folyó hó 1-ével: *Gencsy Géza* százados, a székesfehérvári II. kerülettől oktatótiszti minőségben a pécsi IV. kerület gyalog tanalosztályához Szekszárdra. *Gyergyócsomafalvi Köllő Andor* százados, a szegedi V. kerülettől oktatótiszti minőségben a budapesti I. kerület gyalog tanalosztályához Salgótarjánba, *Vitéz Kiss László* százados, a szombathelyi III. kerülettől oktatótiszti minőségben a budapesti I. kerület kiskunhalasi 1. lovas tanalosztályához Kiskunhalasra. *Szeszlér István* főhadnagy, a szombathelyi III. kerülettől segéd-tiszti minőségben a budapesti I. kerület I. osztályához Budapestre. *Bakó András* őrnagy, a berettyóújfalui szárnytól a debreceni 2. szárnyhoz parancsnoki minőségben Debrecenbe. *Vitéz Sarlay István* százados, a pécsi IV. kerülettől a debreceni VI. kerülethez a berettyóújfalui szárny parancsnokául Berettyóújfaluba. *Árva József* százados a szombathelyi III. kerülettől oktatótiszti minőségben a szegedi V. kerület makói 2. gyalogtanalosztályához Makóra. *Mariska György* százados a budapesti I. kerülettől, Budapestre ideiglenes parancsnoki minőségben ugyanezen kerület kiskunhalasi 1. lovas tanalosztályához Kiskunhalasra. *Vitéz Biró József* százados, a budapesti I. kerület ceglédi lovas tanalosztályától oktatótiszti minőségben ugyanezen kerület budapesti lovas tanalosztályához Budapestre. *Haidekker Károly* százados, a budapesti I. kerülettől szárnyparancsnokhelyettesi minőségben a pécsi IV. kerülethez Szekszárdra. — Kineveztetnek: október hó 1-ével: *Mátéffy István* százados, a debreceni VI. kerület 1. szárnyának parancsnokhelyettesévé Debrecenben. *Halbich László*, budapesti I. kerületbeli százados a 8. nyomozó alosztály parancsnokává Budapesten. *Vitéz Bakó László*, budapesti I. kerületbeli százados a 8. nyomozó alosztály parancsnokának helyettesévé Budapesten. — Beosztatnak: október 1-ével: *Scholtisz József* százados, vezénylesének beszüntetése mellett a budapesti I. kerület előadótisztjéül Budapesten. *Dr. Dobolyi Lajos* százados előadótisztül a nyomozó osztályparancsnoksághoz Budapesten. *Vitéz Karsay Jenő* százados, a budapesti I. osztályhoz segéd-tiszti minőségben történt tartós vezénylesének egyidejű megszüntetése mellett, előadótisztül a m. kir. csend-

őrség felügyelőjéhez Budapesten. *Malomsoky László* százados, a szegedi V. kerület makói 2. gyalog tanalosztályának ideiglenes oktatótisztje, ezen tanalosztály oktatótisztjéül Makón. *Ferenczy Endre* százados, a debreceni VI. kerület gyalog tanalosztályának ideiglenes oktatótisztje ezen tanalosztály oktatótisztjéül Nyíregyházán. *Werner Károly* főhadnagy, a debreceni VI. kerület gyalog tanalosztályának ideiglenes oktatótisztje, ezen tanalosztály oktatótisztjéül Berettyóújfalun. Megszüntettetik: folyó évi szeptember 24-ével *Kaletsky Árpád* százados, a kunhegyesi szárny parancsnokának a nyomozó osztályparancsnoksághoz történt tartós vezénylese. Létszám felett vezetendő: október 1-ével *Manninger Nándor* százados, a szegedi V. kerület makói gyalog tanalosztályának oktatótisztje, ezen kerületnél. — Nyugállományba helyeztetnek: október hó 1-ével: *Barabás Izsák*, budapesti I. kerületbeli, *Fazekas János I.* szegedi V. kerületbeli alhadnagy, *Pálfalvy Péter*, szombathelyi III. kerületbeli tiszthelyettes és *Répás József*, szombathelyi III. kerületbeli gazdasági tiszthelyettes. Ideiglenes nyugállományba helyeztetnek: *Németh János I.*, budapesti I. kerületbeli alhadnagy, *Bujtás László*, *Farkas Lajos*, budapesti I. kerületbeli tiszthelyettes, *Arany László*, budapesti I. kerületbeli gazdasági tiszthelyettes, *Takács Vince* székesfehérvári II., *Kelemen Sándor* szombathelyi III. kerületbeli, *Imre Jakab*, *Kiss János II.*, szegedi V. kerületbeli, *Garabuczi József*, *Bukva János*, *Gyergyai József* debreceni VI. kerületbeli, *Székely Sámuel* és *Guler János* miskolci VII. kerületbeli tiszthelyettesek. — Ideiglenes nyugállományban meghagyatnak: *Illés János*, székesfehérvári II., *Nagy János II.*, *Moga Károly* és *Kiss Mózes* miskolci VII. kerületbeli ideiglenesen nyugdíjazott tiszthelyettesek. A belügyminiszter *Dreszler Ernő* csendőrnek „Deák”-ra, *Szelecsán Illés* törzsermesternek és gyermekeinek „Székely”-re való névváltoztatást megengedte. Szabályrendeletek: A külfölddel való fizetési forgalom ellenőrzése és szabályozása. — A gyülekezési jog korlátozása. — A rögtönbíráskodás kiterjesztése. — Egyházi anyakönyvezéshez okmányok bemutatása a tábori lelkészeknek. — Protestánsok részére egyházi anyakönyvezéshez okmányok bemutatása a csendőrségnél is kötelező. — A belügyminiszter a lovas tanalosztályparancsnokságot, továbbá a ceglédi 1. lovas tanalosztályt folyó hó 1-ével Kiskunhalasra helyezte át. — Az elmebetegekkel követendő eljárás a csendőrségnél. — Nyugállományú csendőr legénységi egyének és próbacsendőrök lefokozása, illetve előléptetésének megsemmisítése megelőző bünvádi eljárás folyamánként. — A kenderfonalakból készített cikkek beszerzésénél követendő eljárás. — Cigányok vándoripari és házalási engedélyének bevonása kóborlás esetén. — Mi nem tekintendő háziiparszerű kenyérsütésnek. — Az ünnepre eső bérnyúláson vagy búcsún emlékül szolgáló kötgártyák árúsítása. — A benzin és olaj ünnepi árúsításáról szóló rendelet kiegészítése. — A fogadókban, szállókban, cukrászdákban, stb., ahol nőket is foglalkoztatnak, a munkaidőrendet ki kell függeszteni. — A belügyminiszter megengedte, hogy *Mildschütz Kálmán* csendőrszázados „Elővezetés és elfogás” című tanulmányát a csendőrségnél tansegédletként terjeszthesse. Ára portóval 3 pengő 80 fillér. Megrendelhető a szerzőnél. (Debrecen, Csendőr osztályparancsnokság.)

HOSER VIKTOR

111 éves órascéje

Budapest, I., Tabán, Apród-u. 1. Telefon: A. 531-39.

Ajánlja órák orvoslását 10 a húszéves engedelménytel a m. kir. csendőrség részére

JAVÍTÁSOKAT IS ELVÁLLAL

A MAGYAR KIRÁLYI OSZTÁLYSORSJÁTÉK

eszköz és mód arra, hogy bárki jövedelmet és gondtalanságot szerezzen magának. Egy kis szerencsével egész vagyont nyerhet az új osztálysorsjátékon. Nem kifizetett pénz a sorsjegyért havonta fizetendő 3, 6, 12 vagy 24 pengő, mert már a **remény** és a szebb, jobb jövő iránti bizalom is ösztönző és markáns hatással van mindenkire. Sorsjegyek rendelhetők az új, október 16-án kezdődő osztálysorsjátékokra az összes fővárosi és vidéki hivatalos árukereskedőnél.

NYOLC 3 F | TÖRT 6 F | 12 12 F | TÖRT 24 F

Sorsjegyek és nyeremények aranypengében

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. — A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát belcegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímzett és válasz-bélyeggel ellátott borítékot mellékel. — A közleményeket kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel vagy jól olvasható kézírással írni; olvashatatlan kézirattal nem foglalkozunk. — Tizenöt gép- vagy kézírásos hasábnál hosszabb kéziratot csak előzetes megegyezés után fogadunk el. — A cikkeket mi korrigáljuk, korrektúralevonatot csak kivételes esetekben adunk. — Szerzőink különlenyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatóságától (Budapest, VI., Rózsa-utca 111.) szíveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének árszabása szerint köteles elkészíteni. — Szerkesztői üzenetben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tüntesse fel. — Névtelen levélre nem válaszolunk. — Kéziratok sorsáról csak szerkesztői üzenetben adunk választ. — Aki levelet ír, vagy közleményt küld be nekünk, kísérelje figyelemmel a szerkesztői üzeneteket. — Levelet nem írunk, bélyeget tehát felesleges beküldeni. — Jeligéül legcélszerűbb kisebb helység nevét vagy ötjegyű számot választani. Annak, aki jeligét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. — Közérdekű kérdésekre a „Csendőrség Lekszikon” rovatban adunk választ. — Előfizetni csak legalább félévre lehet. — Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok

tényleges vagy nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. — Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.312. számú postatakarékpénztári esekkszámlájára befizetni. — A szerkesztők a szerkesztőségben ünnepnapok kivételével 15—18 óráig találhatók. Szolgálati beosztási helyeiken a lap ügyeivel nem foglalkoznak. — A lap részére szánt közleményeket, leveleket stb. nem a szerkesztők nevére, hanem a szerkesztőségnek kell címezni, így: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Bösztörményi-út 21. szám.”

Elmult a nyár. 1. Községi előjárósági bizonyítványt szerezzen be arra vonatkozólag, hogy az édesanyja teljesen munka- és keresetképtelen, jövedelme, vagyona egyáltalában nincsen, eltartását a családban egyedül ön biztosíthatja s aztán ennek a bizonyítványnak a felmutatása mellett örs-kihallgatáson adja elő a kérelmét, hogy a laktanyán kívül lakást bérelhessen. Örsparancsnoka a kérelmet szolgálati úton továbbterjeszti s ha a kintlakásra az engedélyt megkapja, helyhatóságilag igazolja annak idején, hogy lakást bérelt s az édesanyját magához vette, eltartásáról egyedül ön gondoskodik. Ezzel a helyhatósági bizonyítvánnyal jelentkezék újból örskihallgatáson s adja elő a lakbér és családi pótlék folyósítására vonatkozó kérelmét, amelyet örsparancsnoka szolgálati úton továbbterjeszt. 2. A kenyeret egymagában nem lehet olyan táskaélelemnek tekinteni, amit az ideiglenesen vezényelték rendes élelmezés fejében elfogadni kötelesek volnának. Ha a részes tagok annyira takarékoskodnak, hogy csak kenyeret visznek magukkal táskaélelem gyanánt, ez az ő dolguk, mert önmaguknak takarékoskodnak (hibás túlzással), az ideiglenesen vezényeltéket azonban vagy el kell látni rendes táskaélelemmel, vagy pedig a szolgálat idejére esedékes étkezéseket a számlájukból le kell írni, mert felemelt napibetét mellett csak kenyérrel ellátni őket a szolgálatban, a vezényelték megkárosítását jelenti. Örs-kihallgatáson kell ezeket a kérdéseket tisztázni s ha ott sem sikerül, a szárnyparancsnokság döntését kell kérni szolgálati úton. 3. A bátyját illeti meg. A fennálló rendelkezések egyelőre nem adnak rá módot, hogy ezt az illetékeséget át lehessen ruházni. Sok ilyen eset s kívánság van azonban, lehetséges tehát, hogy az átruházás kérdését később rendezni fogják.

A csendőrség legrégibb, legmegbízhatóbb és legolcsóbb bevásárlási helye

8 havi részlet!

TRIBON

**RUHÁZATI RT.
BUDAPEST,
VIII. KER., ÜLLŐI-ÚT 14.**

Egyenruhaszövetek, bélésárak, női és férfi fehérneműek, selyem-, kötött- és szövöttárak, kesztyű, harisnya, paplan. Külön cipőosztály

A csendőrség tagjai cipővásárlásnál ugyanúgy, mint az összes ruházati cikkeknel, 8 havi részletfizetési kedvezményben részesülnek!

Előleg nincs!

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb

strapára, méterje — — — — — 15.— P

Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17.— „

Khaki kamgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.— „

Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.— — 25.— „

Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus

kivitelben van raktáron, tollforgótokkal együtt 7.60 „

a 41 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER

EGYENRUHÁZATI INTÉZETÉBEN

Budapest, VIII., Baross-tér 9, a Keleti p. u. érk. oldalán
Telefonszám: József 321—78

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelle.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Szabadka. A levelében írtak nem jelentenek akadályt, hogy a válás kimondása után beadhassa a nősülési kérvényt. A váláshoz ügyvédre ügyis szükségük lesz, kérjenek attól tanácsot más tekintetben. Azt hisszük, nagyobb nehézségek nélkül sikerül, ha a férj nem támaszt akadályokat.

Dunamenti. Névváltoztatási engedélyt csak komolyan indokolt esetekben adnak, mert az elv az, hogy lehetőleg mindenki tartsa meg azt a nevet, amit őseitől örökölt. Alap lehet a névváltoztatásra elsősorban az, ha a név nem magyar hangzású, vagy ha magyar hangzású ugyan, de értelménél fogva viselőjére kellemetlen a név (pl. Rongyos, Csámpás stb.). A levélben említett nevek azonban nem tartoznak ezek közé. Az elsőt nagyon sok magyar család viseli, de nincs a másiknak a hangzásában, értelmében sem semmi kellemetlen. Hiába kérik, kellőképpen indokolni nem tudnak s így más nevet nem is kapnának.

Nyíregyházi tanalosztály. Az egész évfolyamot elküldöttük. A keresettek családja nem szerepel a csendőrségi ellátásban részesülők nyilvántartásában, de a híreink között publikáljuk a keresést.

H. I. Örkeny. Az őr szolgálati ügyforgalmával kapcsolatos irodai kiadások az irodaátalányt terhelik. A feljelentés-fogalmazványok és tisztázatok is ide tartoznak.

Fehér rózsá. Sehol sincs szabályozva, hogy a csendőr mikor tarthat eljegyzést. Akkor tehát, amikor erre az időt ki-kí elérkezettnek látja. Ezt megteheti a csendőr minden bejelentés, kérelem nélkül. Véleményünk egyébként az, hogy az eljegyzéssel nem jó sietni, közvetlenül a nősülési kérvény beadását megelőző időt tartjuk erre legalkalmasabbnak.

J. G. örm., Kunszentmiklós. Ugy helyes, ha a szorgalmas megfejtőknek a szerencse is kedvez. Kívánjuk, hogy sohase legyen üres az elnyert pénztárca.

Róka örm., Gödöllő. Közölje a főjegyző úrral, hogy a keresett a békásmegyeri őrsön teljesít szolgálatot.

V. A., törm. Örülünk, hogy az öngyújtó jól működik, mégis azt kívánjuk: minél ritkábban adjon neki erre alkalmat.

B. J. A most beküldött 3 pengővel jövő év február végéig rendben van az előfizetése. A kért számot elküldöttük.

Erőszakoskodás. Nőnek férfival szemben kifejtett ilyen erőszakoskodását a törvény nem bünteti, legfeljebb a személyes szabadság megsértése miatt emelhetne a férfi panaszt. Komoly megvitátást különben nem érdemel a dolog, mert voltaképpen az élettani lehetetlenségek közé tartozik.

Pemecetű. Az öltözeti táblázat „Kényelmes öltözet” rovatához fűzött megjegyzések 1. pontjának a második bekezdése megengedi a tiszteknek, hogy fekete lovaglónadrágot is viselhetnek szolgálaton kívül olyankor, amikor csizma viselhető. Fekete lovaglónadrágot ezek szerint tehát csak tisztek, azok is csak szolgálaton kívül s szolgálaton kívül sem mindig viselhetnek, a legénységi állományúak pedig csak khaki lovaglónadrágot viselhetnek szolgálaton kívül, az említett megjegyzés 1. pontjának az első bekezdésében meghatározott feltételek mellett. Legénységi állományúak tehát fekete lovaglónadrágot sem szolgálatban, sem szolgálaton kívül sohasem viselhetnek. Kérdésével kapcsolatban utalunk továbbá az öltözeti táblázat „Menőöltözet” rovatához fűzött megjegyzések 6. pontjára, amely szerint járőrszolgálatban a járőr tagjait egyöntetű öltözetben kell kivezélni, továbbá a 7. pontra, amely megengedi, hogy járőrszolgálatban könnyű szövet nyári ruhát is viselhessen a legénység.

Somogy. Szóval szóra úgy tette fel a kérdést, amint azt mi lapunk folyó évi 27. számában, 164. lexikon-kérdésünkben tárgyaltuk. Valószínű, hogy annak idején ez a lexikon-válaszunk elkerülte a figyelmét. 2. Ez sok részletkörülménytől függ s csak a kivizsgálás adatai alapján, az előjárók mondhatnak erre a kérdésre igent, vagy nemet. Valószínű, hogy ezen nem múlik az engedély.

Soroksár. Olvassa el az 1924. évi 9. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 120.377/eln. VI. c. számú belügyminiszeri körrendelet 2. bekezdését. Amíg az általános feltételeknek meg nem felel, addig ön sem adhat be nősülési kérvényt. A gyomorsüllyedését gondos életrenddel és állandó orvosi felügyelettel így is ellensúlyozhatja. Ne hanyagolja el, de ne is ijedjen meg tőle túlságosan.

Vitéz Máté Tivadar ny. th., Dévaványa. A most beküldött 6 pengővel előfizetését 1933 szeptember végéig rendezte. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési díjnak csak a felét fizetik.

REFORM Ruházati Rt. Budapest, VI, Vilmos császár út 5. (TELEFON: Automata 130-96, 132-96)

T. CÍM! Szíves tudomására hozzuk, hogy a megváltozott pénzügyi és gazdasági viszonyok dacára is rendelkezésére állunk **KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK MELLETT!**

ÁLLANDÓ DÚS VÁLASZTÉK: Kész női, férfi és gyermek átmeneti és télkabátokban, dítönyökben, női ruhákban, női és férfi fohorneműekben, selyem-, bársony- és divatárakban, szőnyegekben, paplanokban, takarókban, kötött- és szövöttárakban, stb., stb. **VIDEKI RENDELESEKET AZNAP ELINTÉZÜNK!** Kérje legelőbb árjegyzőnkünket! Árúmintákat és egyes ruhadarabokat megtekintésre készséggel küldünk.

HALÁSZ GYULA úri szabósága és m. kir. egyenruházati és felszerelési intézete BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. FÉLEMELET. (Kír. bérpalota)

CSENDŐRSEGI OOLMÁNYOK ÉS TÁRSASÁGI ZUBBONYOK SPECIÁLIS KÉSZÍTŐJE! — Tel.: Aut 833-39. Alapítási év: 1915. Ezüstkoszorús mester

PUCH és eredeti STEYR
WAFFENRAD

a m. kir. csendőrségnél 30 év óta bevezetett

VILÁGMÁRKÁS KERÉKPÁROK!

Kedvező részletek. Gyári fiók: **BPEST, VI., LISZT FERENC-TÉR 9.**

Csendőrség és honvédség

számára szükséges

könyvek és térképek
kaphatók

GRILL -féle könyvkereskedésben,
BUDAPEST, V. KERÜLET, DOBÓTYA-UTCA 2.

Ha írógépet vásárol, javíttat, vagy
cserél, keressen fel bennünket!

REMINGTON

Írógép Részvénytársaság, Budapest,
VI. kerület, Andrássy-út 12. szám.

Burkus mesél.

(Pályázat.)

A szeptember huszadiki vihart, míg élek, sohasem fogom elfelejteni. Még ragyogott a nap a délkeleti égbolton, mikor az őr-szállomástól 7 km-re lévő utolsó tereptárgyat elhagytuk. Mikor a hatos kilométerköhöz értünk, már gyűltek a felhők s vihar lógott a levegőben.

— Gyerünk — mondom járőrtársamnak —, mert meg-
ázunk.

Erre meggyorsítottuk lépteinket, úgy, hogy egy perc alatt három telefonpóznát hagytunk magunk mögött. Fogytak hátunk mögött a kilométerek. Járőrtársam mégis idegesen nézte az óráját. Pontosan tizenkét órakor voltunk a hármas kilométerköhönél. Ebben a pillanatban olyan dörrenés rázta meg a levegőt, hogy járőrtársam majd kiejtette a zsebórát a kezéből.

— No — szólalt meg bosszúsan —, ennek is tűz lesz a vége, ha a faluba csapott be a mennykő.

A dörrenés után húsz másodperc múlva megvillámlott az ég, a villámlás nyomában megeredt az eső s zuhogott, mintha cseberből öntötték volna. Az egész nem tartott tovább két percnél. Mégis, e pár perc alatt annyira megáztunk, hogy cipőnkől is folyt a víz. A vihar oly gyorsan véget ért, amilyen gyorsan keletkezett. Ez azonban már nem segített rajtunk. A felhők azután gyorsan eloszlottak s amikor 14 órakor a laktanyába megérkeztünk, már újra ragyogott a nap. Pihenésről azonban szó sem lehetett, mert az őr-szállomástól azzal fogadott, hogy az őrparancsnok úr parancsára bevonulásunk után azonnal menjünk a község-házához, melyet a villámcsapás felgyújtott. Nedves ruhában fogtunk munkához, de a tűző napon s az égő épület melegétől hamar megszáradt a ruhánk s még nátha sem lett következménye a szeptemberi fürdőnek.

A község-házából azonban, amely éppen az utolsó kilométerköhönél állott, semmi sem maradt épen. A kisbíró is bentégett. Édesanyja utána akart rohanni, alig tudtam e cselekedetétől visszatartani. Így nekem is van valami részem életének a megmentésében, ez szolgál kárpótlásul az elszenvedett fáradságért.

Ki, mit szól Burkus csendőr meséjéhez?

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Határidő: november 5. A legjobb pályamunkát *Azbej Imre* szép tusrajzával jutalmazzuk. Az eredményt a november 15-i számunkban közöljük.

Megfejtés.

A folyó évi 26. számunkban közölt „A postaküldönc esete” című pályázatunk helyes megfejtése az következő:

Szabó József küldöncöt a Btkv. 462. §-ába ütköző hivatali sikkasztás büntetnének a gyanuja terheli, mert ilyen tekintetben, mint fogadalmat tett alkalmazott, közhivatalnoknak tekintendő. De terheli őt a hamisvád büntetnének gyanuja is (Btkv. 227. §.), mert a bűncselekmény elkövetésével haragosát gyanúsította, akit a csendőrség őrizetbe is vett. E cselekmény azonban a Btkv. 229. §-a szerint, mivel bűnvádi eljárás nem indult meg (a csendőri nyomozás nem tekinthető bűnvádi eljárásnak), csak magánindítványra üldözendő.

Szántó János, mert a postaküldönc a sikkasztást az ő rábeszélésére követte el, a sikkasztás értelmi szerzője, mint felbujtó szerepel. Mivel azonban a sikkasztás a felbujtás után az elhatározás közössége, együttes célzata és a cselekmény véghezvitelében való közreműködés folytán jött létre, a Btkv. 70. §-a értelmében ő is tettesnek tekintendő.

Szántó Jánost, mert *Szabó József* 28 nap alatt gyógyuló testi sértést okozott, ezenkívül még a Btkv. 301. §-ába ütköző bűncselekmény gyanuja terheli.

A feljelentést mindkettő ellen a Szut. 503. pont 4. bekezdése alapján az ügyészséghez kell megtenni.

Meg kell itt még jegyezni, hogy a 31.989—1891. sz. rendelet szerint postaküldöncként csak olyan egyént lehet alkalmazni, aki legalább 18 éves és jó szellemi képességű.

*

Beérkezett 35 pályázat. Legjobbak a következők pályázatai: *Módos Gergely* törm. (Szil), *Csordás József* örm. (Rátót), *Bárdos Mihály* törm. (Békés), *Horváth Gyula* cs. (Zalaszentő), *Auer János* örm. (Zalaszentő), *Horváth János* örm. (Nádasdladány), *Erdélyi Bálint* örm. (Moson), *Kovács Mihály* II. cs. (Kistelek), *Csap Mihály* örm. (Füzesgyarmat), *Járdánházy Gábor* örm. (Kunszentmiklós), *Sipos Ferenc* örm. (Zselickisfalud), *Csató József* örm. (Inke), *Dömötör* örm. (Nádasdladány).

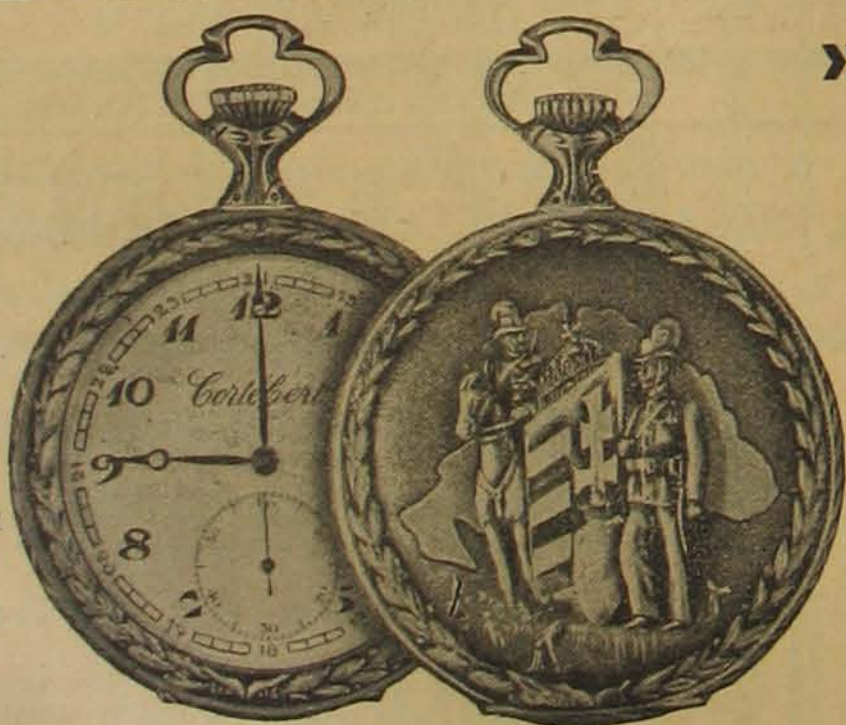
*

A szerkesztőségünkben megejtett sorsolás során dr. *Elthes Gyula* „Kihágások és felsőbbírószági határozatok” című kétkötetes munkáját *Horváth János* örm. (Nádasdladány) nyerte. Elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.
Felelős üzemvezető: György Aladár.

CSENDŐRSÉGI SZOLGÁLATI ÓRÁK

»KRONOSZ«

R O N O S Z

ÓRA- ÉS ÉKSZERKERESKEDELMI R.-T.
BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS U. 4.

TELEFON: AUTOMATA 892-14
Fiók: Debrecen, Piac-utca 69.
Mindennemű arany- és ékszertárgyak, versenydíjak.
Ábra szerinti óra ára 42 P, havi 7 Pengő's
részletfizetésre.

Kivánságra árjegyzéket küldünk!
**CORTÉBERT
ÉS PHÉNIX ÓRÁK**
részletfizetésre kaphatók.

NE FELEJTSE EL ELOLVASNI A
BORÍTÓLAP HÁTSÓ OLDALÁN A

REMINGTON

írógép hirdetést!